

3. ШЕРΣΗΡ

8

ΜΑΡΒΕΤ

ΣΒΥ

Ο. ΜΟΥΝΔΟΥΣ 29

ВІЛЬЯМ ШЕКСПІР

МАКБЕТ

ТРАГЕДІЯ НА П'ЯТЬ АКТІВ

ПЕРЕКЛАД З АНГЛІЙСЬКОЇ
ТОДОСЯ ОСЬМАЧКИ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
ХАРКІВ 1930 КИЇВ

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літоп. Укр. Друку“, „Картковому реперт.“ та інших покажчиках Укр. Книжк. Палати

Державний Трест „Київ-Друк“.

2-га друкарня, вулиця Воровського, 42.

Укрголовліт № 1615 (1375) 1929 Зам. № 4250—3000—9¹/₂ арк.

МАКБЕТ

ДРАМАТИЧНІ ОСОБИ:

Дункан—король шотландський.

Маком—
Доналбен— } його сини.

Макбет—
Банко—
Макдуф—
Ленокс—
Рос—
Ментіз—
Ангус—
Кетнес— } військові отамани королівського війська.

Флінс—Банків син.

Сівард—граф Нортумберландський, отаман англійських сил.

Молодий Сівард—його син.

Сейтон—старшина в Макбетовім почті.

Хлопчик—син Макдуфів.

Англійський Лікар.

Шотландський Лікар.

Одвірний, Сержант, Дід.

Леді Макбет.

Леді Макдуф.

Шляхтянка з почту леді Макбет.

Лорди, шляхтичі, старшини, жовніри,
убийники, слуги-посланці.

Геката і три відьми. Привиди.

Дія наприкінці четвертого акту відбувається в Англії; у
всіх інших—у Шотландії

АКТ ПЕРШИЙ.

Сцена I.

Чисте поле. Грім і блискавка.
Уходять три відьми.

ПЕРША ВІДЬМА.

Коли ж ми стрінемося ще?
Чи в грім, чи в блискавку з дощем?

ДРУГА ВІДЬМА.

Аж як утихне рев стихій
і хтось програ і вигра бій.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Ще сонце сяде за подій.

ПЕРША ВІДЬМА.

А місце де?

ДРУГА ВІДЬМА.

У чагарях.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

І нас Макбет там зустріча.

ПЕРША ВІДЬМА.

Мчу, сірий коте.

ДРУГА ВІДЬМА.

Жаба кличе... В мить.

ВСІ.

Гарне—бридь і бридь—краса...
Швидше вгору, де сльота звиса.

Сцена II.

За сценою бойовий галас. Уходить Дункан, Маком,
Доналбен, Ленокс, прибічники, назустріч заю-
шений кров'ю сержант.

ДУНКАН.

Це хто скривавлений? Здається тут
він може розказати нам за бунт
останню вість.

МАКОМ.

Це саме той
сержант хоробрий, що стинався люто,
із ворогом, щоб я в полон не впав.
Тебе вітаю я, завзятий друже,
і прошу розказати королеві
в якому стані розрух пробува.

СЕРЖАНТ.

Вагався він, як два плавці
знеслені в плавбі, коли себе

ухоплять у смертельний хап і тяжко
загальмують своє мистецтво.

Догідний бунтівник, немилосердний
лукавий Макдоналд, у кого чорні
підлоти у душі, як вир кипіли,
підсилив кернами і головгласами
себе із островів західніх:

йому фортуна стала за повію
і усміхалася триклятій зваді.

Те все Макбетові ніщо було—
він заслужив ім'я Хороброго.

Зневаживши фортуну, він аж гув
своєю крицею, що парувала
густою кровію у лютій карі.

Улюблений неначе від завзяття
прорубував собі прохід, аж поки
не став перед лице раба...

І опрощення тут йому не дав,
а голову до щелепів розсік
та й насадив на башту на зубці.

ДУНКАН.

Хоробрий брате! Лицарю достойний!

СЕРЖАНТ.

Та звідки сонце піднімає світ,
звідтіль топоти кораблі встає

і буря-громовиця, так ми ждемо,
що джерело нам винесе утіху,—
а відти пухне, клекотить тривога...
Так наслухай же і вчувай, королю!
Не встигла правда збройно і відважно
скоком утікати кернів змусить,
у п'ятах всю надію мати,
король Норвезький змірив перевагу
і свіжими людьми, що зброю мали
у піхвах чисту, напад учинив.

ДУНКАН.

Чи не злякало ж це Макбета й Банка,
отаманів військових?

СЕРЖАНТ.

Як орлів

ті горобці, чи левів ті зайці.
Якщо сказати правду, то вони
були гарматами, що дві горлянки
стріляти кожна мала.
Вони ударами подвійними
трошили ворогів, немов хотіли
купатися у ранах, що парують,
чи другу ще увічнити Голготу,—
сказати не можу...
Та я ослаб і до рятунку рани
мої волають.

ДУНКАН.

Усі слова, як рани в тебе гарні,
бо запахуці честю... Гей, хірурга!

(С е р ж а н т виходить із підмогою).

А це хто йде?

МАКОМ.

Достойний Росський тан.

ЛЕНОКС.

Який же поспіх в його у вічу
так наче він повісти дивне мусить.

(Уходить Р о с).

РОС.

Хай бог спасає короля!

ДУНКАН.

Достойний тане, відкіля?

РОС.

Із Файфа я, королю мій великий,
де прапори норвезькі обвівали
високі небеса і холод гнали
на наші сили. Сам король норвезький
із хмарами своїх потуг незглядних,
підможений Кавдорським віроламцем
і найлютішим зрадником на світі,

на нас пекельним боєм рушив,
і у змаганні грізнім зупинився
з Бельониним могутнім нареченим,
що у залізо закувався некрушимо:
рука руці, а силі стала—
і непокірний дух в ланці забили,
бо ми перемогли.

ДУНКАН.

Велике щастя.

РОС.

І нині вже Свенон, король норвезький
благає миру; ми ж йому і згоди
ласкаво не дали були ховати
жовнірів, доки нам не заплатив
в Сент-Колмі десять тисяч долярів.

ДУНКАН.

Не зрадить вже нам щирих інтересів
Кавдорський ган. Іди оголоси
його на страту. Макбета ж привітай
з новим титулом скараного тана.

РОС.

Все буде зроблено.

ДУНКАН.

Що він згубив, то те Макбет знайшов.

(Усі виходять).

Сцена III.

Чагарник, грім, уходять т р и в і д ь м и.

ПЕРША ВІДЬМА.

Де пробувала, сестро?

ДРУГА ВІДЬМА.

Свиню душила.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

А, сестро, ти?

ПЕРША ВІДЬМА.

Матросова набрала жінка в поли каштанів та й жує, жує, жує, а я кажу: „Й мені ти дай“, а туша коростява гука: „Відьмисько, геть!“ А чоловік пливе її в Алеппо: на Тигрі править кораблі, і я за ним у ситі рушу так, немов пацюк той без хвоста... Тоді—пильнуй... плавба... пильнуй... плавба.

ДРУГА ВІДЬМА.

Я й вітру вже дам.

ПЕРША ВІДЬМА.

Добра ти нам.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Я ж усе інше.

ПЕРША ВІДЬМА.

Я й сама маю все інше:
в кожний порт летить воно,
всі притулки зна давно
з мапи, що з морів.
Сіном висохне моряк
не засне в плавбі ніяк,
бо склепить не зможе вій.
Як проклятий буде він
та й скапіє в такий час:
дев'ятьма по дев'ять раз,
коли візьмемо сім день.
Не потоне корабель,
але буря в один мах
попогонить по морях...
Гляньте, маю ще.

ДРУГА ВІДЬМА.

Що ще, що ще?

ПЕРША ВІДЬМА.

Лоцманів тут палець єсть,
що загиб на морі десь,
як спішив додому днесь.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Бубнить, гуде—
Макбет іде.

УСІ.

Вісниці землі й морів
рука в руку поберім:
облітаймо кожну тричі,
тричі я і тричі ви...
Тише, тихше завели
чорні сили чарівничі.

(Уходить Макбет і Банко: салдати далі).

МАКБЕТ.

Такий поганий і прекрасний день
мені ще не бував.

БАНКО.

Чи буде нам далеко ще Форес?...
Що це таке охляле, у рубцях
і дике виглядом... не носить мабуть
його й земля? Але ж воно на ній.
Чи ви живі? Чи можна вас питати?
Мені здається зрозуміли ви,
бо кожне репаного пальця швидко
до шкури, вислої з губів, притисло.
Гадалося б, що ви жінки, але
вважати вас за їх ніяк не можна:
із бородами всі.

МАКБЕТ.

То що ж ви є?
Як можна вам казати, то кажіть.

ПЕРША ВІДЬМА.

Од всіх Макбетові чолом!
Привіт тобі, Гляміський тане.

ДРУГА ВІДЬМА.

Од всіх Макбетові чолом!
Привіт тобі, Кавдорський тане;

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Од всіх Макбетові чолом,
що потім буде королем!

БАНКО.

Чого здригнули, ваша милість, наче
злякалися річей, що так згучать
прекрасно... ради правди говоріте:
чи мрія ви, чи те, що нам явили?
Мій благородний тут товариш вами
привітаний з шанобою цією,
що має, потім навіщований
надалі в королі, із рівноваги,
погляньте, вийшов, захопившись. Чого ж
до мене ви не мовили нічого?
Як засів бачите прийдешнього часу,
і зерно те, що зійде і що ні,
тоді й до мене говоріть... до мене,
що не прохатиме у вас ні ласки,
ні злости вашої не побоїться.

ПЕРША ВІДЬМА.

Привіт.

ДРУГА ВІДЬМА.

Привіт.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Привіт.

ПЕРША ВІДЬМА.

Ти менший ніж Макбет і більший.

ДРУГА ВІДЬМА.

Хоч не такий щасливий ти,
але щасливіший.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Ти сплодиш королів, хоч сам ніщо...
Чолом же вам—Макбете й Банку!

МАКБЕТ.

Стривайте ви, промовці недомовні,
та ще кажіть. По смерті Сайнела
я знаю те, що тан Гляміський я,
але Кавдорський як? Цей тан живий
і процвітає ще: а королем?...
Від цього зовсім одвернулась віра
ще більше, ніж од тана од Кавдора.
І відки маєте знання ви це
таке чудне казати, або чого
у цім степу пустельнім на дорозі

із віщим привітанням стали нам?
Кажіть, я вам велю.

БАНКО.

Земля кипить
як та вода і бульбашки здима;
це бульбашки і є. Куди ж воно
здиміло?

МАКБЕТ.

У повітря. Хоч і тілом
здавалося, та розпустилось так,
немов дихання наше серед вітру.
А я хотів би, щоб воно було.

БАНКО.

Та чи воно було ж, про що говорим,
чи може з'їли корінь ми якийсь,—
і розум у полоні в божевілля?

МАКБЕТ.

Нащадки ваші будуть королями.

БАНКО.

А ви ж то—королем.

МАКБЕТ.

І другим таном.
Чи це не так?

БАНКО.

Той самий тон і голос.
Це хто?
(Уходять Рос і Анґус).

РОС.

Макбете, наш король одержав
про успіхи твої щасливо вісті
і як читав він за твою відвагу
у бойовиську із бунтівниками,
у його подив і хвала боролись.
Цей самий день окинувши весь оком,
в рядах норвезьких він уздрів тебе,
як ти чинив зухвало діло смерти,
страху не маючи з картин кривавих.
А вісті наче гряд шуміли: кожна
хвалу тобі несла, що ти великий
держави рідної єсть оборонець—
і королеві сипались до ніг.

АНґУС.

Від нашого владика, короля,
подякувать і кликати до себе
нас послано, а нагороди ми
тобі давати не прийшли.

РОС.

Аби ти в славі більшій запишався,
король звелів, щоб ти однині таном

Кавдорським був. І я вітаю з цим,
найбільше ушанований мій тане.
Титул цей твій.

БАНКО (стиха).

Так це і чорт казати правду може?

МАКБЕТ.

Кавдорський тан живий, чого мене ти
у мантию позичену прибрав?

АНГУС.

Це так. Живе ще той, хто таном був;
життя ж його під суд тяжкий схилилось
і жде на свій кінець.

Чи він було зладнався із чужинцем,
чи може десь таємно помагав
бунтівникам, чи разом усі
трудилися країну зруйнувати,
але доведено державну зраду:
признався сам—і скинуто його.

МАКБЕТ (стиха).

Гляміс і тан Кавдор... А що найбільше,
те потім. (До Роса й Ангуса).—Дякую вам за тур-
боти.

(До Банко, стиха):

Чи ви надію маєте, що діти
колись то будуть королями ваші,

бо надали ж мені титул Кавдорський
ті самі, що і їм наприрікали?

БАНКО (стиха до Макбета):

Якщо цьому ви віри надасте,
бажання до корони запалає
ще більше, ніж до тана до Кавдора.
Та дивно як: знаряддя тьми говорить
нам часто правду, тільки б спокусити
на зло; і крихтою чесноти тягне
у саму глибочінь тяжкої зради.
Брати, на слово лишь одно прохаю.

МАКБЕТ (стиха).

Мені вже сказано дві істини:
щасливії прологи два до дії
величньої ще й на державну тему.

(Голосно).

Джентлмени, дякую вам я.

(Стиха).

Не може надприродна ця провість
ні злою быть, ні доброю. Хай зла.
Чого ж поруку успіху дала,
котрий у правді нині зародився:
я єсть Кавдор. Коли ж вона з добра,
чого я навіву піддався сліпо,
що образом своїм наводить жах,
аж волос дибом устає мені

і серце неприродно б'є об ребра.
Справдешній страх, то не такий страшний,
як образи жахливої уяви.
Одна лиш гадка за убивство дике
стряса мене всього і дію душить
у зародку рукою кам'яною —
і те лиш є, що зовсім не існує.

БАНКО.

Погляньте, наш товариш захопився.

МАКБЕТ (стиха).

Якщо корону доля присудила
мені, то хай сама і коронує,
а я і пальцем не рухну.

БАНКО.

Нова
до його слава так пасує, наче
чужа одежа нам, що не влягає
до фором тіла, доки не обносим.

МАКБЕТ.

Що мусить бути, хай іде, бо час,
година лине і бурхливих днів.

БАНКО.

Чекаємо на вас, Макбете гідний.

МАКБЕТ.

Простіть мені: давно забуті речі
натружений мій мозок відживив...
Джентлмени добрії, турботи ваші
записано у книгу ту, що кожен день
сторінки стронікою у читанні...
Тепер — до короля.

(До Банко):

Не забувайте,
що трапалося нам; колись ми вільно
і щиро поговоримо про це,
коли усе звагує час.

БАНКО (стиха).

Я радо

МАКБЕТ.

А зараз годі. Ходімо друзі. (Виходять).

Сцена IV.

Форес. Кімната в палаці.

Сурмлять. Уходить Дункан, Маком, Доналбен,
Ленокс і слуга.

ДУНКАН.

Чи вже покарано Кавдора? Ті,
кому доручено скарати, тут?

МАКОМ.

Владико мій, ще не вернулись; тільки
я розмовляв з одним, що бачив смерть
Кавдорову: він розповів, як щиро
признавсь Кавдор у зраді та благав
у вашої величності прощення,
бо виявив глибоке каяття.

Ніщо йому не пасувало так,
як розлучатися із тим життям,
що він любив найбільше. Наче смерть
його навчила брата розлуку вічну
з найдорожчим, як це потрібно стане,
неначе цяцьку покидять дитині,
що вже до неї збайдужіє.

ДУНКАН.

Немає ще мистецтва по обличчі,
що діється в душі, упізнавати;
він був джентлменом тим, кому я віри
безмежно надавав.

(Уходять Макбет, Банко, Рос, Ангус).

Відважний брате!

Мене гнобить великий гріх: невдячність.
В таку велику даль ти поспішив,
що найпрудкіші крила нагороди
тебе нездатні більше наздогнати.
Якби ти менше заслужив, тоді
розмірити я міг би нагороду

і вдячність... та мені сказати тільки
лишилося, що вартий ти того,
чого і я не в силі дати.

МАКБЕТ.

Служити, бути вірним я повинен —
і в цьому єсть уся мені заплата;
а вашої величності вже доля
приймати наші обов'язки тільки;
вони у трона і держави слуги
та діти: чинять завше, що належить
і до любови вашої і чести.

ДУНКАН.

Іди ж до нас, мій дорогий, бо я
тебе до ґрунту прищепаю; з праці
моєї зростом забуєш ти;
і ти, шляхетний Банку, заслужив
не менше, і воно відоме хай
не менше ніж зароблено. Іди ж
я обніму, до серця пригорну.

БАНКО.

Якщо я там зросту, жнива єсть ваші.

ДУНКАН.

Мої ви многоплідні радощі,
багатствами своїми пишні ви,

сховайтесь у чистих краплях смутку:
сини і родичі, і тани, всі
найближчі, знайте: ми свою державу
звіряємо на сина старшого
Макома; і віднині іменуєм
його ми принцем Кумберляндським.
Пишатися ж його лиш товариством
не буде його честь; засяють бо
ознаки возвеличення, як зорі
на всіх, що їх у битвах заслужили.
А зараз їдьмо в Інвернес, хай нас
надалі зв'яже це ще більше.

МАКБЕТ.

Труди собі — не вам — спочинок єсть:
я буду сам гінцем; дружині радість
великую зроблю, коли почує
що гість уже державний наближає.
Дозвольте ж попрощатись.

ДУНКАН.

Мій Кавдоре!

МАКБЕТ (стиха).

І Кумберляндський принц поріг мені,
через який я мушу чи упасти,
чи перескочить: він бо на дорозі
моїй лежить... Сховайтесь ви, зорі,

аби не бачити моєї тьми,
а в ній бажань моїх найглибших.
Ох, тьма. Руки під віями не видно...
Але нехай сподіється оте,
чого боїться бачити і око.

ДУНКАН.

Воістину, мій Банку, він хоробрий;
його хвалю — приймаю хліб насущний
і бенкетую. Їдьмо вслід за ним,
його турботи перед нами линуть,
аби сердешно нас вітати... Родич
такий, що жадної не має рівні.

(Сурми. Виходять).

Сцена V.

Інвернес. Кімната в Макбетовім замку.
Уходить леді Макбет, читаючи листа.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

„Вони мене зустріли в день моїх великих
перемог; і я достоту знаю, що вони мають
відомості нецьогосвітські. Коли зайнявся я
бажанням їх більше розпитати, вони злилися
з повітрям і почезли. А я стояв у подиві
глибокім. І нагодилися на хвилю цю гонці
від короля. Вони мене всі разом привітали
Кавдорським таном. Якраз мене вітали цим

раніше трохи сестри Чарівниці і на часи
прийдешні указали привітанням: „Вітаємо,
королю, у майбутньому“. Розважив я гаразд
усе тобі це передати, моя ти, подруго що-
найдорожча, аби і ти не загубила втіхи
в radoщах належних, не знаючи великості
тії, яку обіцяно тобі. Склади все це в своє
серце і прощай“.

Гляміс ти і Кавдор, і будеш тим,
що навіщовано тобі; та я
боюсь твоєї вдачі щирої:
молошній вельми ти на добрість людську
і найближчої тропи не вхопиш.
Великим хочеш бути і гонор є,
а допомогти йому злоби не маєш;
чого жадаєш гаряче на світі —
побожно ти жадаєш; граєш чесно
а виграти таки тремтиш; ти хочеш,
великий мій Глямісе, мати те,
котре кричить: „роби це так і так,
якщо мене здобути забажав;
і бійся те робити, що тобі
найбільше до вподоби!“ Швидше, мужу,
сюди, тобі я серце надихну;
відважним словом розмахаю миттю
ті перешкоди, що перетяли
тобі шляхи до кола золотого,
що ним тебе і доля і ті сили

матафізичні роковали разом
вкоронувать.

(Уходить слуга).

Які в вас новини?

СЛУГА.

До нас король приїде уночі...

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Чи ти не божевільний це казати?
Хіба не з ним господар твій? Хіба
не сповістив би він, якби це так,
аби могла я наготовить?

СЛУГА.

Із ласки вашої це правда все.
Наш тан прибуде швидко, бо пригнався
товариш мій від його, і насилу
задиханий промовив звістку нам.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Поклопочися ж коло його, бо він
Привіз велику звістку. (Слуга виходить).

Кряка крук,

що аж охрип та на роковані
Дунканові одвідини у баштах
і чорних, і зубчастих. Гей, нечиста,
проклята сило зради і убивства —
сюди! Жіночу стать мою налий

ти люті найлютішої від тім'я
до нігтів на ногах і кров згусту,
щоб хід до жалощів там загатити,
аби не похитнуло каяття
мені жорстокої мети і миру
на білих крилах в серце не внесло.
В жіночі груди мої линьте, сили
пекельні, вирвіть молоко і дайте
туди жовчі. Волаю, прилітайте
з усіх усюд, в якій би тьмі ви не роїли...
Лети і ти, півноче найглухіша,
закутавшись у бурій дим пекельний,
аби мій гострий ніж не бачив рани
тії, що сам прооре, а ні небо,
щоб не підглянуло під ковдру ночі
і не гукнуло: „Стій і схаменися!“

(Уходить Макбет).

Глямісе і Кавдоре превеликий
і долею привітаний королю,
листи твої мене у високості
зняли, і я прийдешнеє відчула.

МАКБЕТ.

Моя любове многоцінная,
цієї ночі приїздить Дункан.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

А виїде коли?

МАКБЕТ.

Гадає взавтра.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Це „взавтра“ не побачить сонця
довіку. Ваше ж то обличчя, тане,
неначе книга та, де люди
можуть діла недобрі прочитати; ви,
аби найкраще ошукати час,
закам'янійте в серці, як і він,
та хай сповняються приязні очі
і руки, і язик, і майте вигляд
сумирний квітки, що у пелюстках
своїх хова гадюку; треба конче
того, що йде, гостинно вдовольнити
всі великі справи цієї ночі
лишить мені, бо і ночам, і дням,
що десь грядуть, лише вони дадуть
і владу царську, і обладу.

МАКБЕТ.

Про це ми потім...

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Майте ж спокій:
мінати настроїв — викликать непевність...
за інше я берусь.

Сцена VI.

Перед Макбетовим замком.

Гобої. Слуги Макбетові із смолоскипами. Уходить
Дункан, Макком, Доналбен, Банко, Ленокс,
Макдуф, Рос, Ангус і слуги.

ДУНКАН.

Який прекрасний вигляд цього замку;
повітря ніжно і приємно диха,
і лагідно чуття нам обвіва.

БАНКО.

Ось ластівка, що мешкає на храмах;
цей милий гість проворний літа
гніздом своїм нам каже те, що небо
тут віє пахощами; і немає
ні виступа, ні фриза, ні колони,
аби вона не почепила там
постелю — многоплідною колиску.
звисати над землею. Я помітив,
що де вони живуть, повітря чисте.

(Уходить леді Макбет).

ДУНКАН.

Вельмишановна наша господине!
Любов, що виявляють люди близькі,
нам іноді турботою буває;
та все ж ми дяку воздаєм за неї

неначе за любов; і я навчу вас
прощати нам за прикрість вам, складати
подяку нам за клопіт вам великий.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Хоч би служили вам сто років
і то б великої цієї чести,
що ви господі нашій учинили,
ми не одслужимо, бо праця наша
ніщо, коли зрівняємо її
із тим, що ви колись зробили нам,
і нині, нас одвідавши. За це
молитися ми мусимо до віку.

ДУНКАН.

А де ж Кавдорський тан? Бо ми за ним
услід летіли і хотіли бути раніше,
але він добре мчав; любов велика
коня гонила, ніби ті остроги —
і він у замок перший заgrimів.
Прекрасна, благородна господине,
сю ніч ми ваші гості.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Ваші слуги
повинні мати завше їх; що єсть
у нас, то ваше все. Коли ж із ласки
своєї королівської його

ви знов вернути забажаєте —
возьміте.

ДУНКАН.

Давайте вашу руку лиш,
і до господаря мене ведіте.
Ми вельми любимо його і наша
велика ласка завше буде з ним.
Дозвольте. (Виходять).

Сцена VII.

Передпокій у Макбетовім замку.

Гобої й смолоскипи. Уходять і переходять слуги із
посудом і стравою. Потім уходить Макбет.

МАКБЕТ.

Якби одним ударом кончить все —
скінчив би все за мить; якби убивством
піймати можна наслідки і успіх;
щоб тільки цей удар був за початок
і за кінець всього, хоч би отут
на цьому березі часу — то я
зробив би стриб у вічність, бо суд
за це і тут ми маємо... І тільки
криваву лекцію ми сприймемо,
то зараз падає вона мов кара
найлютіша на голову того,
хто нас навчив. Ця безстороння правда
підносить нам з отрутою до уст

заправлений же нами келих. Має
Дункан подвійну в мене тут безпеку:
підданець я йому і родич єсть, —
рішить його життя ніяк не можу,
та й гість у мене він; убийникам
я мушу наглухо заперти двері,
а не з ножом летіти ще самому.
До того ж він і лагідний, і добрий,
і в правді королює... Взять убити...
Та вся його висока доброчесність
на цей проклятий вчинок прогримить,
як ангели до суду; і жалі,
неначе немовлята серед бурі,
коли у поросі летять із криком,
чи херувими вісники небесні,
що кіньми у повітрі мчать сліпими,
у кожне око вдарять жахом чорним,
і сльози розіллються по землі:
заллють собою навіть вітер вільний...
Не маю я острог, аби підгонить
свій намір; маю тільки владолюбство,
що поруч із конем летить ускачки,
його переліта та й пада навзнак...

(Уходить леді Макбет).

Чого це ти?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Уже він повечеряв...

Скажіть, чого світлицю залишили?

МАКБЕТ.

Хіба за мене він питав?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Питав...

Хіба не знаєте?

МАКБЕТ.

Не треба нам
провадити цю справу. Він мене
ушанував: серед народу я
здобув громадську думку золоту...
Носить би нам ці шати найдорожчі,
а не скидати швидко так.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Невже

то хміль було надію розбуяв
таку у вас, що потім знов заснула
а нині прокидається і бачить:
бліде, зелене те, що грало кров'ю...
І відтепер твоя любов мені
такою ж видається. Ти боїшся,
напевно, вчинку власного й відваги:
бо на язык лише хоробрий ти...
Чи ти згодився б мати всі окраси
цього життя: і славу, і любов,
себе вважаючи страхополохом,
і повсякчас гадаючи: „Я мушу“,

але, неначе бідний кіт у байці,
мовляє нишком: „Я не смію“.

МАКБЕТ.

Досить,
прохаю, бо робити смію все я,
що тільки може сміть людина...
Хто сміє більше—нелюд він.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Яка ж
тоді примусила звірюка вас
мені із наміром своїм хвалитись?...
У той момент були подібні ви,
найбільше до людини, а тепер
повинні бути більше, ніж людина.
На це ні час, ні місце не годились
тоді; а ви шукали те і друге.
і от вони сами вам ізнайшлися...
Та припасованість обох до справи
зробила вас нінащо негодящим.
Були у мене немовлята ссущі
і, що то їх любити ніжно, знаю—
але нехай сміялося б невинно
воно мені,—я б вирвала з безкостих
дитячих ясен той молодший пиптик
і мозок вибила б із голови,
якби на це присягу я дала
таку, як ви.

МАКБЕТ.

А що, коли невдача?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Невдача нам? Та ви свою напружте
відвагу, неначе лук, на вчинок цей—
і буде вдача. Як засне Дункан
здорожений найглибшим сном,
тоді його я шляхтичів одвірних так
укоськаю заправленим вином,
що пам'ять—розуму їх сторож - димом
із черепа повіє; череп же,
немов казан із-під горілки стане.
І от коли лежатимуть вони
у сні свинячому, неначе мертві,
чого ми не здолаємо тоді
зробити із Дунканом безборонним?
Яку вину ми не складемо на цю
насмоктану сторожу, наче губка?

МАКБЕТ.

Отож роди мені надалі хлопців:
твоя вогненна вдача здатна тільки
синів творити й гартувати...
Якщо ми кров'ю та обмажем сонних
в його кімнаті шляхтичів обох,
ножами їхніми зробивши діло,
чи хто подумає тоді на нас?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Та хто б це смів подумати таке
тоді, як ми являти будем горе
і криками і голосінням?

МАКБЕТ.

Я зважився, і вся моя істота
напнулася на подвиг цей жахливий...
Так сміймося ж, аби оману в серці
сховати сміхом злудним! (Виходять).

АКТ II.

Сцена I.

Інвернес. Двір Макбетового замку.

Уходить Банко, попереду Флінс із смолоскипом.

БАНКО.

Чи вже година пізня, сину?

ФЛІНС.

Місяць
зайшов, але годинника не чув я.

БАНКО.

Він о дванадцятій заходить.

ФЛІНС.

Я
гадаю, що пізніше.

БАНКО.

На меча
мого... На небі заощаджують,
бо свічі там погашено... І це

візьми... Неначе оливо на очі
тяжкий лягає сон: а спати я
ніяк би не хотів... О, сили добрі,
приборкайте ті думи окаянні,
що посилає нам природа в сні!...
Меча мого подай... А це хто йде?

(Уходить Макбет і слуга із смолоскипом).

МАКБЕТ.

Ваш приятель.

БАНКО.

Хіба ви ще не спочиваєте?
Король уже. Він був веселий вельми,
велику щедрість мав до ваших слуг;
дружині вашій теж подарував
ось діямант оцей, та ще й вітав
її як щонайкращу господиню;
вдоволений безмірно кончив день.

МАКБЕТ.

Не впередили нас і наша воля
зробилася рабою недостачі.
Якби інакше, то служила б вільно.

БАНКО.

Усе горазд. Мені тієї ночі
три чарівниці—три сестрі приснилось:
вони вам трохи правди віщували.

МАКБЕТ.

Я вже й забув за їх... А втім, як ласка і дозвілля буде, то зайдіть коли на щирую розмову про ту справу.

БАНКО.

За вашим дозволом, зайду.

МАКБЕТ.

Коли

пристанете на раду ви мою і все сподіється, тоді і вам набуде чести.

БАНКО.

Тільки б не згубити і те, що є, шукаючи багато. Як честь мою і вірність королеві не заплямую цим, то пристаю.

МАКБЕТ.

Ну, доброго спочивку!

БАНКО.

Дякую.

І вам теж.

(Виходить Банко і Флінс).

МАКБЕТ (служі своєму).

Піди скажи моїй дружині: тільки мені зготують пити, то нехай

задзвонять, сам же спать рушай. (Слуга виходить).

Це що, гинджал лежить передо мною...

Ще й ручкою до рук? А ну, візьму...

Нема... Та все ж я бачу лиш тебе,

має фатальне видиво... Невже

я й дотиком тебе відчую?

Чи ти лише облудний витвір мозку,

що в голові гарячкою кипить?

Але ж бо бачу я тебе так само,

як і оцей, що з пихви витягаю,

і ти мене на шлях виводиш той,

що я й шукав, бо ти і зброя та,

що вжити я намислив... Божевіллям

у мене зір мигтить, чи може в йому

все моє чуття злилося. І досі

тебе я бачу: краплями крові

на лезі світиш: їх же не було.

Та знаю, це не кров: кривава справа,

що пристига у серці, каламутить

мій розум, очі туманить марою.

Тепер пів світа мертвим видається,

бо спить облудним та нечистим сном;

іде одправа чародійна чорна

над жертвами збілілої Гекати;

худий убийник мовчки встав: збудили

виттям вовки—його голодні чати,

або до наміру злодійським кроком

немов Тарквіній простував, і тихо

мов дух провадив свій хижацький рух.
А ти, од віку нерухома земле,
моїх не слухай кроків, щоб каміння
з перестрахи не крикнуло про місце,
яке мене несе, і жаху в ночі
не вирвало, що так тепер пасує...
Та я погрожую, а він живе:
в гарячій справі дихають слова
великим холодом завжди. (Дзвін).

Іду.

Запрошує мене вже дзвін. Не слухай,
Дункане! він погребний, кличе в пекло
тебе, чи може і на небо. (Виходить).

ЛЕДІ МАКБЕТ (входить).

Оте, що їх споїло, смілости
мені дало; а те, що їх згасило,
мені дало вогню... Я чую крик!...
Та це сова кричить, вістун фатальний,
що на добраніч хижо нам дає...
Тепер він там, до його двері—навстяж,
а слуги аж харчать п'яненні, ніби
глузують із повинности своєї.
Я так їх налила, що смерть провадить
останню змагу із життям: чи їм
сконати, чи ожити...

МАКБЕТ.

(За сценою).

Хто тут, га?...

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Нещасний, ти злякав мене, бо мабуть
уже їх розбудив і все пропало,
і замір нас погубить, а не діло...
Ножі готові їх: напевно він
побачить... Він, як спить, мов батько рідний,
а то була б рішила... мужу мій!

(М а к б е т повертається).

МАКБЕТ.

Кінець уже... Чи гомону не чула?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Я чула, як сова десь голосила...
Та цвіркуни кричать. А ви ні з ким
не розмовляли?

МАКБЕТ.

Це коли?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Оце.

МАКБЕТ.

Як повертався?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Так.

МАКБЕТ.

Чи чуєш ти?...

Хто спить у тій кімнаті?...

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Доналбен.
(Дивиться собі на руки).

МАКБЕТ.

Який сумний же вигляд...

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Нерозумно
казати так і думати по всьому.

КАКБЕТ.

Один крізь сон зареготав; „Убийник!“
Несамовито другий закричав.
Сами себе вони й збудили так...
І я завмер, та молитви свої
пробубоніли і поснули знов.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Хіба у тій кімнаті спить аж два?

МАКБЕТ.

Один гукнув: „Помилуй, боже, нас!“
А другий одповів: „Амінь“. Здалося,
побачили мене і руки ці
катівські; чуючи їх жах, не міг я
сказати на „Помилуй, боже, нас“
своє „Амінь“.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

До серця не беріть
цього так гаряче.

МАКБЕТ.

Та ти скажи:
чого не міг я вимовити „амінь“?
Мені найбільше треба це: „помилуй“,
того „амінь“ у горлі задавилось.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Як шлях пройшла ця справа свій, думки
за неї—геть: з ума зійти не штука.

МАКБЕТ.

Мені здалось я чув кричущий голос:
„Нема вже сну: Макбет його зарівав...
Невинний сон, який розмотує
клубок турбот і завше день ховає
прожитого життя; полоще нам
туди у купілі своїй цілющій
від горя, і лікує душі хворі,—
бо він великої природи шлях
спасенний і господар на бенкеті
життя...

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Чого ви хочете, скажіть?

МАКБЕТ.

„Не спіте більш“—кричало і на увесь лунало замок: „Сон зарізаний Глямісом—вже не буде спать Кавдор. але й Макбет ніколи не засне!“

ЛЕДІ МАКБЕТ.

І хто б ото кричав? Та ви, мій тане, собі вриваєте здоров'я, так гадаючи про речі божевільно... Підіть обмийте руки від липкого, брудного свідка... І чого ножі ви звідти принесли: лежати їм потрібно там. Несіть назад і кров'ю обмажте сонних слуг.

МАКБЕТ.

Туди уже я більше не піду. Мені подумать за те, то страшно... а глянути на його знов — ніяк я не посмію.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Навмисна кволість! Дай сюди ножі: як сонні, так і мертві єсть лише картини, а змальованого чорта бояться тільки но дитячі очі. Якщо із його ще кривавить, я

позолочу обличчя слугам теж,
аби подумали, що їх то гріх.

(Виходить. Стук із-за сцени).

МАКБЕТ.

О, відкіля це стукіт? Що зі мною, —
коли тут кожний звук жаха мене?
І що за руки? га! Вони аж очі
мені із лоба рвуть. Чи кров пречисту
великий окіян Нептунів змиє
із рук моїх? Ох, ні. Моря безмежні
скоріше хвилями зачервоніють
і кров'ю закиплять від рук оцих!

(Повертається Леді Макбет).

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Вже руки в мене кольору твого,
мені бо серце біле мати сором (З-за сцени стукіт).
Я чую стукіт у південні двері:
ходім у горницю свою; там трохи
вода омие нам оцюю справу —
і як полегшає тоді! Я бачу:
лишила певність вас. (Стукіт). Ви чуєте,
що стукає упертіше. Підіте
та опанчу нічну накиньте: може
покличе хтось, то щоб не бачив,
що ми і досі не спимо. Лише
в думках нужденно не згубіться.

МАКБЕТ.

Мені вже краще і себе не знати,
як знати все сподіяне своє...

Дункане, встань від стукоту, бо страшно
хочу я цього! (Виходить).

(Уходить одвірний. Стукіт за сценою).

ОДВІРНИЙ.

Ну й стукіт! Оце біля пекельних би воріт
побути за одвірного людині, ото б наодпірався
там проклятими ключима. (Стукіт). Гур,
гур, гур! Та хто там ради Вельзевула?
чи не отой це фармер, який завирився
ждучи на урожай? Якраз учасно. Чи маєш
ти хусток доволі, бо напотієшся од гуркотні.
Гур, гур, гур! Га, ради другого диявола
уже, хто там? Напевно це кривоприсяжник,
що умів клястися разом і за біле, і за чорне,
що зрадою проходив світ і все для бога,
але небес таки не одурив. Та входь
уже, кривоприсяжнику! Гур, гур, гур!
Хто там? Чи може це кравець англійський,
що умів латки потрохи красти від
штанів французьких... Заходь же, кравче,
та розпікай свій прас у нас. (Стукіт). Гур,
гур, гур! Немає супокою! Хто ви такі?
Та тут же місце холоднюще бути
пеклом... Якби я був одвірним-чортом

навіть, і то не зміг би далі слугувать.
Гадав пустити я людей із різними
фахами, що йдуть веселими шляхами
та все до вічного вогниська. (Стукіт).
Та зараз бо, зараз! Не забувайте за
одвірного. (Одчиня).

(Уходять Макдуф і Ленокс).

МАКДУФ.

Хіба ти пізно ліг, мій друже, спать,
що й досі не вставав?

ОДВІРНИЙ.

Пиячили ми справді аж до других півнів;
а вже як вип'єш, то таке буває...

МАКДУФ.

А саме що?

ОДВІРНИЙ.

Почервоніє зараз ніс, наляже сон і штани
змокріють. Хочеться пожирувати, то знов
не хочеться. А то і хочеться, так плоть
нікуди не годяща: бо сказано — як вип'єш
тільки, хміль засмика плоть: то
надме її, то зіпсує; то підведе, то
знов положить; запалює до дії і сумом
огорта; звелить стояти і зараз же
валя. Отак, насмикавшись із нею, до
сну доводить і зовсім покида.

МАКДУФ.

Напевно і тобі цієї ночі
від хмелю довелось полежать?

ОДВІРНИЙ.

Таки так; по саме горло. Та я нагородив
його за це лежання. Гадалося, що він
од мене дужчий, бо іноді держав за
ноги добре, але узяти гору прийшлося мені:
крутнувся я, а він — на спід.

МАКДУФ.

Чи вже господар твій устав? —
Збудила стукотня, бо ось іде він.

ЛЕНОКС.

Добрідень, тане.

МАКБЕТ (до обох).

І вам теж добридень.

МАКДУФ.

Король устав, шановний тане?

МАКБЕТ.

Ні, ще.

МАКДУФ,

Наказано його збудити вчасно,
а я заспав.

МАКБЕТ.

Я проведу до його.

МАКДУФ.

Я знаю, вам турбота ця приємна,
та все ж турбота.

МАКБЕТ.

Приємний труд лікує нам утому.
Оці ось двері.

МАКДУФ.

Я збудить осмілюсь,
бо служба так велить... (Виходить).

ЛЕНОКС.

Чи не сьогодні
король поїде?

МАКБЕТ.

Він призначив так.

ЛЕНОКС.

Була бурхлива ніч: де спали ми
знесло від вітру виводи, і кажуть
з повітря чувся зойк і смерти крики,
що звуками страшними віщували
нічні пожежі, заколоти грізні,
які вже чорний час несе до нас.
Нічная птиця цілу ніч кричала,

і дехто каже, що трусило землю,
немов гарячка.

МАКБЕТ.

Ніч була бурхлива.

ЛЕНОКС.

Не може пам'ять юная моя
такої пригадати ще. (Повертається М а к д у ф).

[МАКДУФ.

Ой, жах, ой, жах! Язик не вимовить,
і серце не збагне!

МАКБЕТ і ЛЕНОКС.

Що, що таке?

МАКДУФ.

Мистецький твір собі вчинила згуба!
Святонаругий душогубець дикий
зробив пролом у храм, що бог помазав,
і викрав відтіля життя будівлі.

МАКБЕТ.

Про що ви кажете? Яке життя?

ЛЕНОКС.

Ви хочете сказати королівське?

МАКДУФ.

Підіть сами і ви осліпнете,
коли на вас нова Горгона гляне...

Нічого не прохайте — не скажу:
подивитесь та й будете казати.

(Виходять Макбет і Ленокс).

Вставайте, уставайте! І на гвалт
дзвоніть, бо зрада й душогубство тут!
Макоме, Банку! Доналбен! Вставайте!
Подобу смерти — з себе сон струсіте
і гляньте но на смерть саму! Вставайте,
і на картину страшного суда
погляньте! Банку і Макоме! Швидше
вставайте, наче із своїх гробів
і духами нечутно підступайте
до жаху лютого! (Дзвонять на гвалт).

(Повертається Леді Макбет).

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Що сталося?

Чого лунають звуки розпачу,
від сну людей зривають на розмови
по всьому замку?.. Та кажіть, кажіть!

МАКДУФ.

Ох, ніжна Леді, слухати не вам,
що я кажу: таке почути жінці
однаково, що вмерти нагло.

(Повертається Банко).

Банко,
Банко, державного владику вбито!

ЛЕДІ МАКБЕТ.

О, горе нам! І це в господі нашій!

БАНКО.

Хоч будлі-де — жорстоко вельми. Дуфе,
мій дорогий, прохаю, запереч
собі, скажи, що це не так.

(Повертаються Макбет і Ленокс).

МАКБЕТ.

Якби

мені було умерти за годину
до цього випадку, благословенно
прожив би я. Віднині смертне все
здається виграшкою: слава, добрість
умерли, і вино життя розлито —
лишився осад у підвалі долі,
аби ми хвастали.

(Уходять Макком і Доналбен).

ДОНАЛБЕН.

Яке тут лихо?

МАКБЕТ.

Та лихо вам, а ви й не знаєте,
що джерело вже вашої криві
навіки висохло і глибочінь
його святого лона спорожніла.

МАКДУФ.

Убито вашого державного
вітця.

МАКОМ.

Та хто ж убив?

ЛЕНОКС.

Напевно ті,

що спали разом у кімнаті з ним:
і руки і обличчя в їх були
в криві; а не обтерті їх ножі
знайшли серед подушок їхніх.
Вони очима дико позирали
кругом; довірити життя таким
ніхто не смів би.

МАКБЕТ.

Шкодую вельми я, що їх забив
із гарячу.

МАКДУФ.

І нащо ви убили?

МАКБЕТ.

Та хто зараз би міг і мудрим быть,
і быть здивованим, і лютим быть, —
ніхто. Безмежної любови порив
чекання випередив розуму.
Ось тут лежав Дункан, а срібна шкіра
його стьожками золотими крови
обмотана була; розвернуті
ножами рани, наче брами чорні
взяли і розтворились до природи,
аби ввійшло туди спустошення.

Убійники — отут, заюшені
кривавим кольором свого фаху,
з ножами, кров'ю обкипілими
у пихвах. І скажіте, хто з людей би
утримав серце, сповнене любов'ю
і не довів її відважним ділом?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Ох, допоможіть! (Хилиться).

МАКБЕТ.

Підтримать швидше леді.

МАКОМ (стиха Доналбену).

Чого ж це ми не зрушим язика,
адже найбільше горя нам?

ДОНАЛБЕН (до Макома).

ми можемо сказати тут, коли
на нас чекає доля, притаївшись
у кожному кутку і хоче плигнуть?
Тікаймо: наші сльози не скипіли...

І що ж

МАКОМ.

І люта наша туга не схопилась
на ноги.

БАНКО.

Леді допоможіть... (Леді виводять).

Як ми
оголене на холоді своє

одягнем тіло, то зустріньмося,
аби криваве діло виявить;
стрясає нас тривога, страх, та я
в руці великій божій; і віднині
стаю до бою з підступом таємним.

МАКДУФ.

І я.

УСІ.

Ми всі.

МАКБЕТ.

І зважуймося і даймо
відвазі крила: в залі всім зібратись.

УСІ.

Гаразд. (Усі виходять, крім Макома і Доналбена).

МАКОМ.

А що робити будеш ти?
Не приставай на товариство їх:
сумними легко прикидатись їм —
вони фалшиві... В Англію я хочу.

ДОНАЛБЕН.

А я в Ірляндію. І нарізно
нам треба бути, бо так певніша доля.
А зараз, де ми є, дзвенять ножі
за сміхом у людей, і хто рідніший, —
найбільше кровожерний.

МАКОМ.

Ще стріла

убійча не сягла до нас, то ми
уникнемо її. На коні швидше.
Не будемо прощатись церемонно:
тікаймо крадькома. Себе украсти
не гріх, де милосердя вже нема.

(Виходять).

Сцена II.

За Макбетовим замком.

Уходять Рос і дід.

ДІД.

За років сімдесят я пам'ятаю
річей жахливих і чудних багато,
але сумної ночі от такої —
ще ні. Усе минуле перед нею
пусте здається.

РОС.

Добрий батьку мій,

дивися, небо як насупилось
од людських дій, погрожує немов
кривавій сцені їх: уже годинник
показує, що день, а ніч і досі
небесну лампу тьмою давить: може
подужала вже ніч, а може день
соромиться поцілувати світом
живущим землю, що лице її
від темряви завмерло?

ДІД.

Неприродне

усе, як випадок отой, що я
минулого вівторка бачив: сокіл
дзвенів, як завше, в горду височінь,
де не взялась сова, що миші ловить,
піймала сокола і заклувала.

РОС.

Дивніша річ — це коні королівські,
прекрасніші, бистріші у породі
своїй, — всі здичавіли, розвалили стайні,
пішли проти покори людям, наче
війну зчинили їм.

ДІД.

Пожерли, кажуть,
вони себе.

РОС.

Пожерли... бачив я
і дивувався дуже... Ось Макдуф
іде. (Уходить Макдуф).

Ну, що, як світ біжить?

МАКДУФ.

Хіба

не бачите?

РОС.

Чи вже дізналися,
хто вчинок цей сподівав нечуваний?

МАКДУФ.

Ті, що Макбет убив.

РОС.

Нещасний день!..

Чого ж вони хотіли?

МАКДУФ.

Видно їх

під'южено: Маком і Доналбен.

Дунканові сини, а крадькома

втікли. Отож на їх тепер ту смерть
грішать.

РОС.

І це проти природи єсть.

Ох, ненажерливе ти шанолубство,

і корінь власного життя жереш!..

Королювання, мабуть, припаде

Макбетові.

МАКДУФ.

Начитано уже:

він виїхав приймать корону в Сконі.

РОС.

А тлін поховано Дунканів де?

МАКДУФ.

Одвезено до Кольму-Кіля, там

діди лежать у давнім склепі,

у сховищі святім кісток старезних.

РОС.

І ви до Скону їдете?

МАКДУФ.

до Файфа я.

Ба, ні,

РОС.

А я до Скону їду.

МАКДУФ.

Гаразд. Побачите ви може все
у доброму кінці. Прощайте. Хай
нова одежа ліпше ніж стара
влягає нам.

РОС.

Прощай, старий.

ДІД.

Хай бог

благословить і вас, і тих, що зле
на добре вернуть і ворога — на друга.

(Виходять).

АКТ ІІІ.

Сцена І.

Форес. Кімната в палаці.

Уходить Б а н к о.

БАНКО.

Уже король ти і Кавдор, Гляміс —
усе, як чарівниці віщували.

Та я боюсь ти найбруднішу гру
заграв, хоча віщовано було
королювати не твоїм нащадкам,
бо корінь я майбутнім королям —
вони казали. І коли слова
засяли їх, Макбете, над тобою,
чого ж би і мені не сталося
із їх пророцтва правди саме так,
як почалось?.. Але мовчи, німуй.

(Сурми. Уходить М а к б е т, як король; л е д і М а к б е т,
як королева; Л е н о к с, Р о с, л о р д и, д а м и, с л у г и).

МАКБЕТ.

Ось-о найперший гість.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Якби його

забули ми, велике свято наше
пролом би мало, стало б не гаразд
усе.

МАКБЕТ.

Урочиста вечеря буде цю ніч,
прохаю завітайте.

БАНКО.

Ваша воля

мені наказ: мене свята повинність
до вас навіки прив'язала.

МАКБЕТ.

Чи після півдня їдете куди?

БАНКО.

Так, їду, мій королю.

МАКБЕТ.

Ми ж хотіли

поради вашої: вона у вас
така щаслива і статечна завжди.
Та вже до завтрього нехай. Чи ви
далеко їдете?

БАНКО.

Далеко так,

королю мій, що я лише устигну
прибути на вечерю. Бігти ж добре

мій кінь не буде — то годину, дві
у ночі увірву.

МАКБЕТ.

Та свято наше
не зрадьте.

БАНКО.

О, не зраджу, мій королю!

МАКБЕТ.

Кузени наші кровожерні, чути,
в Ірляндії та в Англії сховались
і не призналися, що батька вбили,
а видумками вуха роздимають
чудними людям... Та нехай узавтра...
Однаково ми раду радить будем
тоді щодо державних справ. Спішіть
же на коня та повертайтеся на ніч.
Прощайте, а чи Флінс із вами їде?

БАНКО.

Так, їде... Нам пора, бо час не жде.

МАКБЕТ.

Нехай же ваші коні будуть бистрі,
ногами певні, дужі у хребті.
Прощайте. (Банко виходить).
Свій час провадьте залюбки аж до
семи годин; аби приємніше

вгодити товариству, потім хочу
і я бути... Покищо, бувайте з богом.

(Виходять усі, крім слуги й Макбета).

Ей, ти, на мене там чекають ті?

СЛУГА.

Вони чекають біля брами замку.

МАКБЕТ.

Введи їх... (Слуга виходить).

Досягти цього — ніщо,
утриматись на цьому — все. Загнав
цей Банко жаху в серце; щось
у його в натурі королівській є
мене страхати. Він усе насміє,
бо до душі відважної він має
холодний розум, щоб себе вести
на справу певну і безпечну. Тільки
його тут існування єсть мені
страшне. Мій дух йому спокорений,
як люди кажуть у Антонія
до Цезаря було. Тоді, як „сестри“
мене назвали королем, суворо
звелів за себе говорить він теж.
Й вони йому вітанням прирікли
вже батьком бути роду королів.
Мені ж вони на голову поклали
неплідну корону; в руки берло

сухе дали, що вже не розцвітеться
і буде вирвано нерідним родом,
а не передано моїм синам.

Якщо це так, то я для Банкових
нащадків душу загубив свою,
для їх Дункана доброго зарізав;
і лютої ненависти насипав

у чашу миру тільки через їх.

І буде вічною мені прикраса,

що я людині ворог на землі,

бо їх же королями поробив...

Насіння Банкове і королями!

Не буде так! Іди, виходь на бій

о, доле, до кінця!... Там хто такий?

(Повертається слуга з двома убийниками).

За двері вийди доки не покличем...

(Слуга виходить).

Чи це я вчора з вами розмовляв?

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Еге, королю, наш.

МАКБЕТ.

Чи ви усе

обміркували, що казав я вам?

Так знайте, був то він, який раніше

держав далеко від фортуни вас,

а ви гадали—я. В розмові вам

доведено учора це гаразд:

і як дурив він вас і чим дурив,
і як збивав на манівці... Та що
там ще, і пів душі, і навіжений:
„Зробив це Банко“—скаже.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Справді так.

МАКБЕТ.

А так. Я натякнув вам ще на щось,
що має бути до розмови зараз.
Чи ви терплячі вже над всяку міру
аби і далі переносить лихо,
чи ви святі і за людину добру
та рід її до неба молитви
шлете за те, що вас до гробу тяжко
нагнула кулаком і в жебраки
пустила вічні?

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Люди ми, королю.

МАКБЕТ.

Записано людьми вас в каталозі
отак, як гончаків, хортів, дворняг
і пуделів, і вовкодавів пишуть
собаками, але оцінку їм
нотують: бистрий і ледачий дуже,

двірний, мисливський—все щодо породи
собачої. І через те усякий
окремо має свій додаток певний,
хоча і пишеться однаково.

Щодо людей так само. Тільки вас
не гіршими записано між ними
хоробрістю—кажіть: я доручу
важливу справу вам—і ворог ваш
не житиме і в короля любов
заслужите. Бо він мені недуга,
умре—то дужий і щасливий я.

ДРУГИЙ УБИЙНИК.

Королю мій, я той, кого цей світ
згина, у морду б'є: і за таку
велику чемність я байдужий буду
і до проклять його.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Знебувся теж
од горя я: недоля затягала;
життя своє ладен на всякий риск
я кинути: чи це йому pomoже,
чи навіть і загубить.

МАКБЕТ.

Знайте ж ви,
що Банко є ваш ворог.

ОБИДВА УБИЙНИКИ.

Так, це правда.

МАКБЕТ.

І мій він теж, та ще такий запеклий,
що кожна хвилина існування
його на мене пеклом скриготить.
Хоча я й міг би силою одверто
змести з дороги ворога свого,
аби схотів, та спільні друзі
у мене з ним, якими дорожусь.
Тому то й буду плакати облудно
за ним, якщо погине від ножа.
Ото ж і кличу вас на поміч я,
аби сховати від громади все
через причини різні і важливі.

ДРУГИЙ УБИЙНИК.

Наказуйте, королю—ми готові.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Ба навіть і життя від нас...

МАКБЕТ.

У вас і очі сяють палом. Швидко
узнаєте, година лиш, де краще
засісти вам та об якій порі.
Усе зробити треба цю ніч, далі

від замку. Конче пам'ятайте те,
що я бажаю бути чистим... З ним
упорайтесь доладно, щоб ні сліду,
ані посліду. Син його, той Флінс,
із ним. Убить і Флінса, як і батька;
мені важливо це так само. Хай же
недоля чорної години вхопить
його в обійми з батьком. Поміркуйте,
а я вернуся зараз.

ОБИДВА УБИЙНИКИ.

Ми уже
готові, наш королю!

МАКБЕТ.

Я гукну
на вас: ви почекайте... (Убийники виходять).
Зроблено...

Ну, Банку, полетить на небеса,
коли жадала їх, твоя душа.

Сцена II.

Друга кімната в палаці.

Уходить леді Макбет і слуга.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Чи Банко вже поїхав?

СЛУГА.

Так поїхав,
але він буде на ніч.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Королеві
скажи, що я у його хочу взяти
дозвілля слів на кілька.

СЛУГА.

Добре, пані. (Виходить).

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Не зовсім досягти—згубити все
й лишитися з бажаннями лише;
коли руйнуємо, спокійніше тоді,
аніж не щиро між руїн радіть.

(Уходить Макбет).

Ну, що? Чого блукаєте, мій мужу,
у товаристві з мріями сумними,
гадаючи за того, з ким у землю
ті думи чорні мусіли б лягти?
Уже ніякі ліки не допоможуть
та міркування: зроблено і—годі.

МАКБЕТ.

Гадюку ми поранили, не вбили:
одужає та й стане знов на мірі,

а наша злоба нещасна буде
жахатися її зубів колишніх.
Але річей основи розвалітесь
і два світи розбийтєся, зіткнувшись,
коли ми будем їсти хліб у страсі
та ще й ночами сохнути від жаху
як сні затіпають пекельні нами.
Та краще вже лежати з мертвим разом,
в якого ми корону відняли,
аніж душею витягтєся на муку
з безсонними ночами у гарячці.
Дункан у себе в гробі добре спить,
пропасницю судомну переживши.
Зробила зрада все найкраще: мечі,
злоба домашня і отрута люта
з чужинським військом—і ніщо його
довіку не зачепить.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Пане мій
тра йти вперед... І лагідно дивітєся,
а не так дико: радісні і ясні
серед гостей сьогодні будьте.

МАКБЕТ.

Добре,
моє кохання, будьте й ви так само;
увагою до Банка нахиляйтєся,

очима, язиком являйте шану
йому, бо хвиля небезпечна єсть,
то й мусимо струмками лестощів
свій сан ще полоскати, і з обличчя
робити машкару собі на серце,
ховаючи всі порухи його.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Облиште це.

МАКБЕТ.

Ох, скорпійонами
ісповнилась душа моя, дружино!
І Флінс і Банко ще живі, ти знаєш.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Але ж вони не вічні.

МАКБЕТ.

Тільки й радість
мені, що напад і на їх можливий.
Возрадуйся ж: раніше, ніж кажан
самотній пролетить; раніше, ніж
на поклик чорної Гекати жук
цупким крилом, дзичанням продзвенить
дрімотним у зідханні гамору
нічного,—скоїться жахливе.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Що?...

МАКБЕТ.

Знанням невинна будь, моя голубко,
аж доки не похвалиш діло. Йди ж
ти, глупа ноче, зав'язати очі
ласкаві жалісному дневі; швидше
кривавою незримою рукою
закресли, пошматуй умову ту,
яка трима мене блідим смертельно.
Спадає день: круки летять у ліс
набитий воронням; створіння дня
невинне хилиться дрімать в той час,
коли агенти ночі рушили на здобич:
дивуєшся із слов моїх? Спокійна будь,
все з лиха почалось і ним зміцніє;
ходім, прохаю. (Виходять).

Сцена III.

Парк, ворота до палацу. Уходять три убийники.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Із нами хто тобі велів з'єднатись.

ТРЕТІЙ УБИЙНИК.

Макбет.

ДРУГИЙ УБИЙНИК.

Тоді із нами стань.

На заході ще видно смуги дня;
хто припізнівся, гонить коні добре

добігти в заїзд завчасу; і той
спішить, кого ми тут засіли.

ТРЕТІЙ УБИЙНИК.

А цитьте бо: я чую кінський тупіт...

БАНКО (з-за сцени).

А дайте світла, гей!

ДРУГИЙ УБИЙНИК.

Це він, бо всі,
хто мав приїхати, у замку вже.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Він коні одіслав.

ТРЕТІЙ УБИЙНИК.

Відціль за милю
звичайно пішки до воріт палацу
іде він, як і всі.

ДРУГИЙ УБИЙНИК.

Он світло, світло!

Це він.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Туди стань.

Уходить Банко, Флінс із смолоскипами).

БАНКО.

Буде цю нічі дощ.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Нехай спадає. (Вони нападають на Банко).

БАНКО.

Зрада! Утікай,
мій сину! Утікай, тікай, тікай!...
Аби помститися... Падлючий рабе!

(Вмира, Флінс зника).

ТРЕТІЙ УБИЙНИК.

Хто світло загасив?

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Хіба ще треба?

ТРЕТІЙ УБИЙНИК.

Один лише убитий тут, а син
утік.

ДРУГИЙ УБИЙНИК.

Найкращу половину справи
згубили ми.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Ходім звідціль сказати
за те, що зроблено. (Виходять).

Сцена IV.

Кімната в палаці.

Наготовлено до бенкету. Уходять: Макбет, Леді Макбет, Рос, Ленокс, лорди і слуги.

МАКБЕТ.

Свої місця ви знаєте, сідайте;
останньому і першому сердечна
шаноба наша.

ЛОРДИ.

Дякуєм, королю.

МАКБЕТ.

І ми у товаристві гулятимем,
немов сумирний гість.
Вже й господиня сіла; в добрий час
у неї попрохаємо привіту.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

За мене висловіть його, мій мужу,
до наших друзів: я вже серцем з ними.

МАКБЕТ.

Тобі на зустріч, глянь, сердечна дяка
від їх летить... Уже круг столу всі;
я сяду ж посередині, нехай
(Уходить у двері перший убийник).
веселощі у нас буяють. Дайте

ми спільну вип'ємо... (До убийника).
У тебе
в криві обличчя.

УБИЙНИК.

Банкова, напевно.

МАКБЕТ.

Йй краще бути на тобі, аніж
у йому... Спакував?...

УБИЙНИК.

Перерізана
горлянка. Справа це моя, королю.

МАКБЕТ.

Так ти найкращий горлоріз... Та добрий
і той, що Флінсові зробив так само.
Якщо це ти, то ти вже надзвичайний.

УБИЙНИК.

Потужний мій королю, Флінс утік.

МАКБЕТ.

Іде мій настрій знов, а був би я
суцільний, наче мармур, непохитний,
неначе скеля; всеосяжний, мов
повітря вільне, чисте і широке.
Тепер обмежений, сповитий я.

Душуся, скований мерзотним страхом
і сумнівом. Але чи ж Банко мертвий?

УБИЙНИК.

Та мертвий же в рові лежить; із двадцять
великих ран у голові дірують;
найменшая смертельна.

МАКБЕТ.

Дякую
й за це. Гадюка здохла, червяк утік
і виросте, отрутою наллється,
хоча тепер беззубе ще. Іди
узавтра слухать буду далі. (У б и й н и к виходить).

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Мій

державний володарю і чого
нема веселости у вас, без неї
це наше свято, мов куповане;
адже привітом красна бесіда.
Найкраще дома їсти; на бенкеті ж
підлива—чемність до печені єсть,
інакше буде сухо.

МАКБЕТ.

Нагадала

до речі... Добре травлення чекає
на апетит, здоров'я жде обох.

ЛЕНОКС.

Ласкаві будьте, сядьте, мій королю.

(Дух Банків уходить і сіда на місце Макбетове).

МАКБЕТ.

Якбито Банко був, зібралось б
шляхетности верхів'я з нашого
усього королівства. Краще думать
мені, а інші, як хотять, його
нема через недбальство, а не лихо.

РОС.

Він обіцяв, а не прибав: його
вина. Схиліть свою, будь-ласка, милість
і сядьте з нами в товариство.

МАКБЕТ.

Де?

Немає місць.

ЛЕНОКС.

Ось-о є вільне місце.

МАКБЕТ.

Та де?

ЛЕНОКС.

Ось-о, королю добрий мій.
Чого стривожились?

МАКБЕТ.

Це хто зробив?

ЛОРДИ.

Владарю добрий, що таке?

МАКБЕТ.

Що я
зробив, не скажеш ти:...І патлами
кривавими до мене не тряси.

РОС.

Джентлмени, встать; його величності
недобре.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Друзі, сядьте. З ним так часто...
І замолоду з ним бувало так.
Прохаю вас сидіти на місцях,
і зараз буде все гаразд. Як ви
на його торопитись почнете—
образите лише і перехід
затягнеться... Ви їжте, не зважайте...
(До Макбета).

Ви чоловік?

МАКБЕТ.

А так, та ще й відважний,
що сміє і на те дивитися,
чого жахнеться сам диявол.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Дурість!
Це тільки жаху вашого картини;

і ніж уроєний, що, ви казали,
привів аж до Дункана вас; дрижання
і хвилювання—все лиш баламути,
а не правдивий страх, і то пристойні
у затишку зимою бабі сивій
од казки. І чого ви строїте
таке лице? Себе б соромились!
Скінчилося ж усе, а ви чогось
лиш на стілець очима пасете.

МАКБЕТ.

І ти поглянь! Дивись! Дивися! О!..
Що скажете? До чого ж я?.. Коли
казати можеш ти, то й говори..
Коли гроби назад ригають мертвих,
то хай же животи орлів віднині
їм будуть за гроби!

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Від божевілля
злякався зовсім!

МАКБЕТ.

Бачив я його,
як тут стояв.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Соромився б!

МАКБЕТ.

Було,
що проливали кров у давні давна
і в золоті части, аж доки не

очистилось суспільство наше
законами гуманними. Убивства
колись були такі, що здумать страшно.
Але тоді, як мозок вибивався
із черепа, людина умирала;
і цим—кінець. Тепер же устає,
у тім'ї маючи із двадцять ран
смертельних, і зганяє з нашого
стільця нас. Дивно це мені, і навіть
дивніше, ніж таке убивство.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Мужу

шановний, он шляхетні друзі ваші
на вас чекають.

МАКБЕТ.

Я й забув... мої

шляхетні друзі, не дивуйтеся.
Чудну я хворість маю, та вона
байдуже тим, що добре знають це.
Так вип'єм за здоров'я і любов.
тоді вже сяду я. Вина мені (служі)
налий ущерть. За спільні радощі
усіх, що тут, я п'ю: за Банка, друга
щонайдорожчого, якого тут
нема... Якби це він! За всіх, за його
жадібно ми п'ємо... Всього усім!

ЛОРДИ.

За нашу повинність і за вас. (Дух повертається).

МАКБЕТ.

Іщезни геть з очей! Нехай земля тебе поглине! У кістках твоїх немає мозку, кров замерзла; ями порожні дивляться, бо випав світ відтіля.

ЛЕДІ МАКБЕТ (до гостей).

За це ви думайте як за звичайне, пери дорогії; не інше, що воно і є, хоча й псує приємний час.

МАКБЕТ.

Посміє що

людина—я посмію: наближайся ж немов російський той ведмідь кудлатий, чи носорог, а чи гірканський тигр— який завгодно образ прибери, але не цей: не затремтять мої із ляку нерви; чи візьми та оживи і виклич у пустелю на бій останній,— і тільки но тоді жахнуся я, то май мене за ляльку за дівчачу. Жахливая примаро, геть від мене! Порожня оmano, геть (Д у х чезне). Ну, так... Ізникло... Знов людина я... сидить, будь-ласка.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Запотьмарили ви радість
і бесіду розбили дивним лихом.

МАКБЕТ.

Хіба такії речі пролітають,
як літня хмара, нас не здивувавши?
Мою душевную тривогу можна
нічим зробити вам, бо бачу я
у вас рожеві щоки, як і завжди,
і думаю, що привиди і вам
як і мені ввижаються, хоч тільки
між вами я блідий зі страху.

РОС.

Мій

королю, що за привиди?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Прохаю

не розмовляти: гірше й гірше он
йому: його питання лиш дратують.
То ж надобраніч вам; ідіть усі
без черги вашої.

ЛЕНОКС.

І вам добраніч.

Його величності здоров'я хай.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Моє вам щире надобраніч!

(Усі виходять крім Макбетай Леді Макбет).

МАКБЕТ.

Хоче

криві. А кажуть кров за кров бува;
каміння порухом руша; ліси
словами гомонять, а ворожбити
воронами, сороками і іншими
прикметами природи узнають
убийника таємного... Вже пізно?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

На ранок заясніло.

МАКБЕТ.

Кажеш, ніби

Макдуф запросини до нас високі
чогось то відхилив?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

А ви по його

чи послали?

МАКБЕТ.

Стороною чув я,

але пошлю ізнов... У кожного
в господі я шпигів держу... Узавтра
чим світ—до сестер-чарівниць поїду
найгіршим засобом узнать найгірше
щодо добра свого. Бреду в крові
давно, забрів далеко і назад
вертатися не можу вже ніяк:
надовго забарюсь. Чудне на думці

мені, аж руки припіка аби
скоріше здійснити його, думки
усякі запинивши.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Сну нема

у вас—живим істотам одпочинку.

МАКБЕТ.

Ходімо спати. Сам себе катую
того, що початкую і боюсь,
і тяжко душу переборюю.
Ще немовлята ми у цьому. (Виходять).

Сцена V.

Степ. Грім.

Уходять три відьми, зустрічаючи Гекату.

ПЕРША ВІДЬМА.

Чого сердито дивитесь, Гекато!

ГЕКАТА.

Хіба не маю рації, відьми
зухвалі і скажені діти тьми?
Чого справляли ви на путь
Макбета, де гріхи ревуть:
чи я не господиня чар
і винахідник всяких кар,
що ви не кликали, аби

діла мистецькі ворожби
я в славу ясно узяла?
І щонайгірше є од зла—
зробили вже понурі тій,
що має шлях кривавий свій
зоблиивий, лютий і без вас.
Макбет такий же, як і всі,
що полюбля свої кінці—
і не працює він для нас.
Але поправим на цей раз.
Летіте в Ахерон до ям
мене зустріти ранком там,
там буде і Макбет тоді:
питатись долі прийде він.
А ви свій посуд всі до чар
налагодьте, а я між хмар
всю ніч затрачу, щоб йому
понуру смерть найти страшну.
Ця справа стане до півдня:
у місяця росину я
зніму гарячу і важку,
що висить в його на ріжку:
із пекла пара в небеса
устала й там ото роса.
Раніш, ніж упаде, вловлю,
магічним словом заклену.
І духи на закляття це
устануть чарівним лицем

Його на згубу заманити...
Він долю буде сам гонити;
над смерть надію вознесе,
над милість, мудрість, над усе:
на себе ж хто надіється—
найшвидше в яму віється.

(Музика грає і пісня із-за сцени:
„Прилітай, прилітай...“)

О! чую—кличе мій маленький дух;
дивітеся: на хмарі жде мене. (Виходить).

ПЕРША ВІДЬМА.

Скоріше ж, бо повернеться небавом.
(Виходять).

Сцена VI.

Ферес. Кімната у палаці.

Уходить Ленокс і інший лорд.

ЛЕНОКС.

Я тільки мав словами вашу думку
зворушить, аби уже ви далі
сами гадали. Правду кажучи,
занадто чудно сталося усе.
Оплаканий Макбетом був Дункан
тому, звичайно, що він мертвий; Банко
хоробрий дуже пізно роз'їздив;
Його, ви можете сказати, Флінс
убив, бо втік... і люди не повинні

так пізно їздити. Але скажіть,
кому на думку не спаде: чого
Маком і Доналбен так люто батька
убили? Випадок проклятий! Гірко ж
тоді Макбет у тузі побивався!
Чи він же був у праведному гніві
несправедливий, заколовши винних
рабів пиятики і сну? Хіба
то вчинок не шляхетний був? Шляхетний
і мудрий вельми. Та чиє ж би серце
живе не закипіло, чуючи
як заперечують своє злочинство?
Та що там ще? Провадив добре справи.
І думаю, якби сини попалися
Дунканові йому під ключ, то знали б
як батька убивать, та воля неба
не попустила... Те ж було і з Флінсом.
Ну, годі! Кажуть, що за слово вільне,
що в деспота на бенкеті не був,
Макдуф тепер живе в неласці деєь.
Чи ви не знаєте в якому місці?

ЛОРД.

Дунканів син, в якого спадщину
загріб тиран, живе у короля
англійського, побожного Едварда,
і має ласку щиру; навіть та
зобливая фортуна увірвать

Йому ніяк нічого від шаноби
не може. І Макдуф туди поїхав
прохати в короля, аби поміг
підняти войового Сіварда,
Нортумберлянда з богом вирушить
об'єднано в похід, щоб дати нерешті
нам їжу на столи і на ніч сон
спокійний: вивести на свята наших
і на бенкетах вже ножі криваві
і щоб за вірну службу мати шану
належну—все, чого жадаємо
так тяжко зараз ми... Довідавшись
за це, король роздратувався, навіть
почав ладнатися і до війни.

ЛЕНОКС-

Чи до Макдуфа послав же він?

ЛОРД.

Так, послав. Але Макдуф рішуче:
„Я, пане, не вернуся“, одповів.
Гінець насупився і одвернувся,
крізь зуби процідивши: „Доведеться
вам каятись за одповідь таку“.

ЛЕНОКС.

І це дало пораду стерегтися,
і оддалік триматися розумно.

Якби то ангел в Англію полинув
до короля раніш од його—швидше
до нас аби у цей стражденний край,
який під лапами проклятими
кона, благословення надійшло.

ЛОРД.

І я благання з ним послав би.

АКТ ІV.

Сцена І.

Печеря У центрі кипить казан.

Грім. Уходять три відьми.

ПЕРША ВІДЬМА.

Нявкнув тричі кіт рябий.

ДРУГА ВІДЬМА.

Тричі виснув їжачок.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Гарпії кричать: пора!

· ПЕРША ВІДЬМА.

Круг таємного котла
ми ходімо і до дна
кинємо жабу із-під скель,
що лежала тридцять день
і в трутизні там пеклась...
У казан найперша влазь.

УСІ.

Більше праці та вогню;
ти ж гори, кипи, паруй.

ДРУГА ВІДЬМА

Шмат гадюки із багна
прокипай серед котла,
з кажана руно густе
і язик собачий теж;
дав червяк сліпий жало,
а сова своє крило—
хай кипить пекельний вар
для могутніх чорних чар.

УСІ.

Більше праці та вогню;
ти ж гори, кипи, паруй!

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Єсть луска з дракона тут,
ніс турецький, вовчий зуб,
з відьми мумія суха
і цапина жовч лиха;
зілля всяке, животи
із акул—потвор морських;
і татарська губа
із печінкою вкипа:
витягли її з грудей,

як безбожний спав єврей;
з немовляти—байстрюка
палець в кип'ятку скака:
породила у рові
хльорка те дитя в траві;
з тису єсть іще скалки:
одкололися, коли
ясний місяць замрякав...
Розварюйся, розм'якай
все на кашу у котлі;
з тигра тельбухи кипіть,
на заправу додамо
у котел на саме дно.

УСІ.

Більше праці та вогню;
ти ж гори, кипи, паруй.

ДРУГА ВІДЬМА.

Варево щоб остудить
з павіяна ми туди
влиймо крови: доробить,
наші чари закрипить. (Уходить Г'еката).

ГЕКАТА.

Хвала за труд! Гаразд усе
усякому віддам я за це...
Тепер співаймо круг котла,

мов ельфи бігаймо кружка,
чаруймо те, що закипа.

(Музика гра і спів: „Чорні духи“. Г е к а т а виходить).

ДРУГА ВІДЬМА.

Ой, свербіж у пальці є,
бо мерзенний хтось іде...

Увійди,

незнаний ти! (Уходить М а к б е т).

МАКБЕТ.

Що робите північні і таємні
яги?

УСІ.

Немає назви діло це.

МАКБЕТ.

Я заклинаю вашим чародійством,
хоч би ви як його дійшли—кажіте...
Вітри спустіте із припону, хай
ударять з ревом на церкви; нехай
розгойдані завиють хвилі чорні
і все поглинуть корабельство в морі;
хай виложить пристиглий хліб у полі
і дерева з корінням виверне
з землі; нехай підхмарні замки
на голови впадуть своїй сторожі,
а піраміди і палаци хитнуть
верхи униз до підмурів'я; нехай

природа зародки свої великі
розвіє по світах і згине
сама—однаково мені, кажіть
за те, що я спитаю.

ПЕРША ВІДЬМА.

То питай.

ДРУГА ВІДЬМА.

І вимагай.

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Ми відповідь дамо.

ПЕРША ВІДЬМА.

Чи ти бажаєш краще слухать нас,
чи наших владарів?

МАКБЕТ.

Покличте їх.

ПЕРША ВІДЬМА.

Влиймо кров свині, що з себе
жерла поросята; тепле
сало, котре капа ще
з шибениці мов дощем—
з душогубців то воно—
виливаймо на вогонь.

УСІ.

Чи великий, чи малий,
то себе сюди яви.

(Грім. З'являється голова в шоломі).

МАКБЕТ.

Скажи мені, незнана сило.

ПЕРША ВІДЬМА.

Знає

воно твою вже думку; слухай пильно
та сам ні слова не мовляй.

ГОЛОВА В ШОЛОМІ.

Макбет!

Макбет! Макбет! Макдуфа стережись!

За Тана він у Файфі...

(Чезне).

МАКБЕТ.

За цюю осторогу

я дякую, хоч будлі-хто ти єсть:

якраз торкнув мою таємну рану...

Хоч слово ще...

ПЕРША ВІДЬМА.

Наказів дух не любить.

Дивись: іде могутніший ось-о.

(Грім. Уходить дитина заюшена кров'ю).

МАКБЕТ.

Як би я мав

і сотню вух, то слухав би всіма.

ДИТИНА ЗАЮШЕНА КРОВ'Ю.

Кривавий будь і сміливий, рішучий
і людську силу зневажай, бо хто
від жінки народився не завгорить
тобі. (Уходить у землю).

МАКБЕТ.

Живи ж Макдуфе ще. Чого
мені тебе боятися? Тільки все ж
візьму подвійну за поруку певну
у долі тут. Погибнуть мусиш ти,
аби сказав я жахові блідому:
„Брехня“, і спав би під громами вільно.
(Грім. Дитина в короні з гіллячкою в руці з'яв-
ляється із землі).

Це хто з'являється, немов галузка,
що виросте на дерево нове
велике королівське, бо й чоло
його дитяче має вищую
ознаку?

УСІ.

Цить, не говори, а слухай.

ВИДИВО: ДИТИНА З ГІЛКОЮ В РУЦІ.

Кипучий будь і гордий, наче лев,
не бійся підступів ні вражих змов:
ніхто Макбета не повалить, доки
великий той Бірнамський бір не рушить

супроти його й не підійде грізно
аж під висоти Донзінану, (Уходить у землю).

МАКБЕТ.

Це

не станеться ніколи. Хто спроможний
у некрути взять ліс і дереву
звеліти з кореня зірватися
із того, що віки у землю входив?
Солодка провість!... Голово бунтарська,
не вставай же доки бір Бірнамський
не встане, і Макбет, що високо
ширяє, доки на межі не стане
життя і не заплатить і природі
і вічному часу належного.
Та серце в мене замирає знати
одно: скажи мені, як ваші чари
дозволять ще: чи Банкові нащадки
у цьому королівстві зацарюють?

УСІ.

Не дізнавайся більше.

МАКБЕТ.

Мушу знати...

Як ні, то хай на вас прокляття вічне
впаде!... Скажіть, де зник котел? І що
за гамір це?

(Музика).

ПЕРША ВІДЬМА.

Явись!

ДРУГА ВІДЬМА.

Явись!

ТРЕТЯ ВІДЬМА.

Явись!

УСІ.

Линьте мучити тут його,
потім зникніть тінями знов.

(Вісім королів з'являються і проходять один за одним.
В останнього в руці дзеркало. За ним йде Банків дух).

МАКБЕТ.

Похожий дуже ти на Банків дух.
Зникай! Твоя корона випікає
мені вже очі; в тебе чуб немов
у того, і чоло у золоті таке ж...
і третій, як і перший... Ви, відьми
паскудні! Нащо це мені явили?...
Четвертий... Очі повискакуйте!...
Напевно так ітимуть безконечно
аж поки страшний суд їх не перерве?
І ще... вже сьомий... більш немає... Восьмий.
що дзеркало несе, в якому бачу
безліку їх... І вже подвійні берла
з потрійними в руках: видовисько
жахливе... Бачу правду я тепер;
у кров забруднений сміється Банко
до мене і показує на їх:
мої, мовляв. То це виходить так?

ПЕРША ВІДЬМА.

А так... але чого стоїть
Макбет і торопіє?...

Розважмо, сестри, темний дух
найкраще втіхами йому,
від чар повітря хай загра,
а ми танцюймо всі кружка:
великий хай король Макбет
шанобу так від нас бере.

(Музика. Відьми танцюють потім чезнуть).

МАКБЕТ.

Де ділися? Почезли? Хай же згубний
цей час в календарі проклятий стане!...
Гей хто там є? Ввійди! (Уходить Ленокс).

ЛЕНОКС.

Я жду наказу.

МАКБЕТ.

Чи сестер-чарівниць не бачили?

ЛЕНОКС.

Ні, мій королю.

МАКБЕТ.

Чи повз вас не йшли?

ЛЕНОКС.

І духу не було.

МАКБЕТ.

Заразою

шумуй повітря, де вони летять,
і хай прокляті будуть ті, що віри
доймають їм!... Я чув ускачки хтось
проїхав, тільки хто?

ЛЕНОКС.

Чи два, чи три
гінці примчали звістку, що Макдуф
утік до Англії...

МАКБЕТ.

Утік?!

ЛЕНОКС.

Утік,

королю добрий мій.

МАКБЕТ.

Ти запобіг

моєму вчинку лютому, о, часе!
І легколетний намір не догнати,
де діло поруч з ним не йде. Віднині
найперший порух в серці стане ділом
у мене у руці найпершим. То ж
аби думки мої вкоронувати
вже дією зроблю, що здумав: замок
Макдуфів раптом захоплю із Файфом,
і там жінок, дітей на меч візьму
і всі нещасні душі, що з коліна
одного з ним та йдуть його тропою.

Не буду нахвалятися, як дурень:
вчиню я це раніше, аніж намір
мій прохолоне. Геть же видива!...
А де ж це вісники? Сюди їх. (Виходить).

Сцена II.

Файф. Кімната в замку Макдуфа.

Уходить леді Макдуф, її син і Рос.

ЛЕДІ МАКДУФ.

Що ж він зробив, що землю рідну кинув?

РОС.

Терпіти треба.

ЛЕДІ МАКДУФ.

Він же не терпів...

Його утеча божевілля єсть:
як наші вчинки не зробили нас,
то зробить зрадниками страх.

РОС.

Не знати

чи страх, чи розум був у його.

ЛЕДІ МАКДУФ.

Розум!

Покинуть немовлята і дружину,
свою домівку і титули там,
звідкіль тікає сам? Не любить нас.
Науки потребує у природи він:

найменша крихотка між птахами
он птиця-корольок і та воює
з совою у гнізді, боронячи
дітей... Усе це страх, а не любов.
Як мало розуму там є, де втеча
біжить супроти глузду.

РОС.

Дорога

кузино, прошу будьте й ви навчені:
ваш муж і мудрий, і обачний, краще
од інших знає волю цих часів...
Не смію більше говорити я,
бо времена жорстокі є, коли
не відаєм сами, що зрадники
ми вже. Чуток усяких боїмося,
не знаючи, чого ми боїмося,
і пливемо по морю дикому
бурхливому: бо кожний крок і стежка
це хвиля нині, що тремтить над виром...
Прощайте, швидко буду знов... На гірше
не йтиме вже, зупиниться, або
метне і вхопиться за те вгорі
за що й раніше вже трималося...
Моя кузино люба, хай на вас
благословення буде.

ЛЕДІ МАКДУФ.

Батько є

у його, а воно вже сирота.

РОС.

Великий дурень був би я, якби
лишився довше тут: собі біду
і вам накликав би нещастя, тож
прощайте.

(Виходить).

ЛЕДІ МАКДУФ.

Хлопче, батько твій умер.
Що будеш ти робити? Жити як?...

СИН.

Отак, як птахи, мамо.

ЛЕДІ МАКДУФ.

і червяками?

Мухами

СИН.

Тим, що попадеться...
Вони живуть так само.

ЛЕДІ МАКДУФ.

Бідна пташко,
ти не боїшся сітки ані пастки,
сільця ані болота?

СИН.

Та чого

боятися: на пташку бідну їх
не ставлять... Тато ж мій живий, я чув,
ви говорили.

ЛЕДІ МАКДУФ.

Ні, бо, вмер. І де
нам другого дістати?

СИН.

Ні, де ви
дістанете собі вже чоловіка?

ЛЕДІ МАКДУФ.

Купити можу з двадцять на базарі.

СИН.

Купити, щоб ізнов продати?

ЛЕДІ МАКДУФ

Старуєш

занадто, сину мій, як на свої
літа.

СИН.

Чи зрадник татко мій, мамусю?

ЛЕДІ МАКДУФ.

Він був ним.

СИН.

Що таке це—зрадник?

ЛЕДІ МАКДУФ.

Зрадник

це той, що присяга, щоб обдурити.

СИН.

І всякий, що так робить, зрадник
і тра його повісити?

ЛЕДІ МАКДУФ.

Так, дитино.

СИН.

А хто їх вішать мусить?

ЛЕДІ МАКДУФ.

Хто? Чесні люди.

СИН.

Тоді всі ті, що дурять, дурні,—
бо їх же більше аби повішати і повбивати
чесних людей?

ЛЕДІ МАКДУФ.

Храни тебе, боже, бідна малпо!...
А як же добудеш тата?

СИН.

Якби він умер, то ви за ним би плакали,
не плачете—це добрий знак: у мене
швидко другий татко буде.

ЛЕДІ МАКДУФ.

Ти розбалакався, мій бідний балакуне!

(Уходить гінець).

ГІНЕЦЬ.

Нехай із вами бог, прекрасна пані!
Я невідомий вам, та добре знаю
статечність вашу... Небезпека близько...
Якби послухали поради ви
від простої людини та втікли
з малими дітьми відціля своїми...
Злякав я вас нечемно, як дикун...
Було б ще гірше вас не попередить,
що вже над вами має загриміть
нещастя... Бог нехай боронить вас!
а я не можу далі бути тут. (Виходить).

ЛЕДІ МАКДУФ.

Куди ж би я втекла? Нікому зла
не заподіяла, та пам'ятаю,
що на землі живу, де зло робить
за добре уважають, а добро —
за дурість небезпечною. І що
мені pomoже захист мій жіночий,
коли скажу, що не зробила я
нікому зла? (Уходять убийники).

Це що за лиця?

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Де

ваш чоловік?

ЛЕДІ МАКДУФ.

Я сподіваюсь, він
у місті не такому скверному,
аби зустрітися з таким, як ти.

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

Він зрадник.

СИН.

Брешеш ти, поганцю кудлий!

ПЕРШИЙ УБИЙНИК.

І ти, яйце?.. (Заколює). Насіння зрадницьке!

СИН.

Ох, мамо, він мене убив... Тікайте!

(Леді Макдуф вибігає, кричучи: „Убийник!“ За нею
нагінці убийники).

Сцена III.

Англія. Перед королівським палацом.

Уходять Маком і Макдуф.

МАКОМ.

Найдімо холодок безлюдний, щоб
із серця виплакати свою печаль.

МАКДУФ.

Мечі свої тугіше смертоносні
заціпмо у руках, аби права

підняти наші з долу, як годиться
хоробрим воїнам. Бо кожного
нового ранку і нові удови
голосять, сироти нові кричать.
Нова б'є туга в кам'яне лице
небес, воно гуде, неначе разом
терпить із нашим краєм і в громах
проказує велике горе.

МАКОМ.

Плачу

за тим, чому я віри йму; а віри
доймаю я тому, у чому певен;
що ж можу відновити, відновлю
як час настане друзям і мені.
А те, що ви сказали, може й правда,
бо той тиран, чиє ім'я язик
мені аж пузирить, за чесного
вважався вами і любили ви
його; та він же вас не зачепив
понині; я ж юнак, ви можете
йому ще прислужитися розумно,
ягня віддавши бідне і знебуле,
невинне на поталу богів
жорстокому.

МАКДУФ.

Я не зрадливий.

МАКОМ.

Так,

але Макбет... Найдоброчесніша натура

зігнеться в лапах владних. Ви пробачте,
бо те, що сутне ваше, думками
своїми не зміню: он ангели
на небі сяють, хоч і впав із їх
найсвітосяйніший. Хоч би паскудство
ходило в образі добра, добро
від цього не змінилося б.

МАКДУФ.

Згубив

надії я свої.

МАКОМ.

Напевне там,

де сумніви знайшов я... Бо чого
в таку годину люту ви лишили
дружину і дитя, цих найдорожчих
і найміцніших прикорнів любови,
не попрощавшись навіть... Та пробачте,
нехай моя підозра вас не ганить,
але мені безпеку чинить... Чесний,
правдивий можете ви бути тоді,
як я про вас усе гадатиму.

МАКДУФ.

Кривався ж, краю мій, кривався, бідний!
А ти клади, велика тираніє,
собі на віки підмурівок: правда
тебе не сміє вгамувати... Злом
царюй: ти визнана! Прощай, Макоме,

негідником таким, як ти гадаєш,
не буду я за землі ті, що їх
загріб тиран, хоч би й додав сюди
скарби всі Сходу.

МАКОМ.

Ви не ображайтесь,
не до кінця ж бо я не довіряю...
Наш край знемігся, пада під ярмом,
ридає, кров'ю підплива; і кожний
наступний день новішу додає
йому ще рану. Думаю, що тут
знялися б руки за права мої;
король Едвард мені дає ласкаво
на це потуги. Тільки що із того,
як я на голову тиранову
поставлю ногу, чи мечем її
угору підійму? Мій край нещасний
зазнає ще більше горя і наруги,
і заколотів тай від переможця.

МАКДУФ.

Це хто такий?

МАКОМ.

Та я ж. Пороки в мене
кишать, як гади. І якби я їх відкрив,
Макбет понурій снігом заяснів би,
і бідний край мій, порівнявши нас,
за чисте матиме ягня його
перед моїм безмежним злом.

МАКДУФ.

В пекельнім легіоні здатного
нема диявола на зло таке,
як він.

МАКОМ.

Я згоджуюсь, що він кривавий,
шахрай, розкішник, і злобливий, лютий,
раптовий — всі пороки, знані нам,
клубками в йому... Та ніхто дістати
не зможе дна в моїй ласоті: ваші
жінки і дочки пожадливої
не сповнять прірви в мене... перепони
в безодню заgrimлять... Найкраще хай
Макбет владує.

МАКДУФ.

І нестриманість
безмірна у природі — тиранія,
яка щасливі трони завчасу
не раз опорожняла від владик;
але не бійтеся узяти те,
що ваше; можете удовольнити
себе ви до схочу і всім здаватись
холодним; а на це охочих дам
у нас багато. І який завгодно
з вас кібець-ненажера був би, й то
всього склювать не годен, що себе
віддать вам раде.

МАКОМ.

З цим росте у мене
такая скнарість, що і наситу
не матиме. Зроблюсь я королем,
то виріжу шляхетство все за статки
його. Чим більше буду загібать,
тим більшою пожежа витиме
в душі у мене до чужих маєтків
і голосніше молоти ударять,
куючи підступи на добрих, чесних
за їх скарби.

МАКДУФ.

Сягає глибоко
корінням цей порок і вадить гірше
від спеки, від жаги мінливої, —
на наших королів бував мечем.
Але не бійтеся, Шотляндія
у статках: вашу волю сповнить щедро
із ваших же криниць. Це все нічого,
коли чесноти інші переважають.

МАКОМ.

Я гідних короля чеснот не маю...
Щедрота, правда, милосердя, приязнь,
хоробрість, мужність і терпіння — все
мені чуже, лиш нахили злочинні
в душі моїй, як бурі гоготять...
І я, якби здобувсь на силу сильну,

линув би згоди молоко у пекло,
загальний спокій збунтував би,
усі зв'язки змішавши на землі.

МАКДУФ.

Шотляндіє, Шотляндіє моя!

МАКОМ.

Чи вартий отакий королювати,
кажіть, бо я такий, як я сказав?

МАКДУФ.

Королювать?.. Не вартий жить! Нещасний
народе мій, кривавим берлом скутий
тиранським, чи настане день тобі
спокійний знов, коли і спадкоємець
твого трону дійсний вже себе
прокляв, зганьбив свій королівський рід,
як виказав таке? Твій батько був
король і праведник, і королева,
яка тебе вродила, ув'явала
навколюшках щоденно... То ж прощай,
усі ті зла, що ти перелічив
у себе, вигнали з Шотляндії
мене... О, серце, тут кінчається
твоя надія!

МАКОМ.

Мій Макдуфе, гнів

у тебе це — дитина щирости,
що вибила вагання із душі
моєї і довіру засвітила
до тебе в думках, примиривши гідність
твою зі мною. Засобів багато
вживав Макбет мене прибрать до рук
своїх, та розум смирний мій спаса
мене од віри зопалу; нехай же
між нами буде бог, а я віднині
здаюсь на тебе і зрікаюся
того, що був казав, і всіх пороків,
якими сам себе чорнив: вони
мені чужі. Я й жінки ще не знав,
не зраджував нікому, на хвилину
присяги не давав — свого бажав
насилу та боявся, щоб не видав
Макбетові диявол. Правду завше
любив як і життя і першую
свою неправду проказав на себе.
А що це так — себе я віддаю
Шотляндії нещасній і тобі...
Ще не прибув сюди ти, воїн Сівард
старий уже ладнавсь іти туди
і десять тисяч війська з ним. Тепер же
з'єднаємось і разом рушимо.
І те добро, що маєм на меті,

нам успіх обіцяє у війні.
Чого ж ви мовчите?

МАКДУФ.

Та поєднати
приємне тяжко з неприємним. (Уходить лікар).

МАКОМ.

На мову станем ще... Скажіть, будь ласка,
король чи вийде?

ЛІКАР.

Вийде, пане; ждуть
його нещасні тут. Недуга їх
науці нашій не дається; він же
торкнеться тільки, і одужують...
Таку силу має від небес
його рука.

МАКОМ.

Сердечно дякую. (Лікар виходить).

МАКДУФ.

Які недуги має на увазі?

МАКОМ.

Причину. Добрий тут король великі
дива у цій недузі чинить. Я,
відтоді як у Англії, багато
їх бачив... Як він там благає небо —

найкраще знає сам, але болящі
у виразках, опухлі — глянуть жаль,
які згубили і надію вже
на хірургію, — всі видужують
у його, тільки їм з молитвою
дукач почепить золотий на шию.
І цю цілющу благодать, говорять,
своїм наступникам лишає. Разом
із цим небесним даром має він
і силу до пророкування. Трон
його обвито рясно благом тихим,
бо милосердя сповнений.

МАКДУФ.

Погляньте,
це хто іде сюди?

МАКОМ.

Земляк, та я
його не знаю. (Уходить Рос).

МАКДУФ.

Мій кузене, милий,
сюди!

МАКОМ.

Тепер то знаю... Боже добрий,
змети оте, що нас вигнанцями
зробило.

РОС.

Так. Амінь.

МАКДУФ.

Чи там стоїть
Шотляндія, де і стояла?

РОС.

Бідна

моя країна вже боїться тіні
своєї... Нам вона не матір'ю
назветься — тільки домовиною.
Нічого там нема... І хто не зна
нічого, тільки той сміється там.
Там стогін, голосіння і зідхання
повітря роздирають і ніхто
не поміча... Там горе лютеє
звичайним хвилюванням видається.
А дзвонять по душі, то ледве хто
спитає по чийї; життя в людей
од квіток швидше на брилях там гине
і мруть раніше, ніж недуга прийде.

МАКДУФ.

О, повість дуже стисла та правдива!

МАКОМ.

Яке ж там найновіше горе стало?

РОС.

Коли воно годину має віку
і хто за його каже — освистять:
бо там хвилина інша — інше горе.

МАКДУФ.

А як моя дружина?

РОС.

Що ж, гаразд.

МАКДУФ.

І діти всі мої?

РОС.

Гаразд і ті.

МАКДУФ.

Тиран їм спокою ще не розбив?

РОС.

Ні. Їхав я од їх, були спокійні.

МАКДУФ.

На слово не скупіться. Що там з ними?

РОС.

Як їхав я, щоб вісті передать
сюди, що так мене здавили тяжко, —
чутки літали, що скатовано
шановних силу громадян. Я бачив
тиран потуги сунув скрізь і це
мене упевнило, що правда все,
і час тепер якраз підмогу дати.
Від погляду одного вашого
в Шотляндії творилися б жовніри,

жіноцтво наше битися б рушало,
аби нещастя скинути із себе.

МАКОМ.

Вони утішаться, бо ми зібрались
туди: король англійський десять тисяч
дає нам війська з Сівардом хоробрим.
У всьому християнстві ліпшого
і старшого від його воїна
не знайдеш.

РОС.

Ох, якби я міг утішить
і вас так само! Маю ж я слова
такі, що їх би вили у пустельне
повітря вовком раненим.

МАКДУФ.

До кого ж
вони стосуються: чи до громади,
чи до єдиного якогось серця?

РОС.

Немає чесної душі, щоб горе
не поділяла це, але його
найбільша частка вам належить.

МАКДУФ.

Коли стосується мене воно,
то не ховайте, швидше говоріть.

РОС.

Не прокленіть же мій язик навіки:
він звуком вас найтяжчим уразить,
якого ви й не чули за життя.

МАКДУФ.

Догадуюсь про віщо...

РОС.

Замок ваш

захоплено, дружину і дітей
зарізано... Докладно ж не скажу
аби до вбитих, ніби оленята,
і смерти вашої ще не додять.

МАКОМ.

О, боже милосердний!... Що ж таке людина?!...
На брови шапки не насовуйте,
о, дайте тузі слово... Тихе горе
сповняє серце і шепоче там,
аби воно розбилось.

МАКДУФ.

І дітей?

РОС.

Дружину і дітей, і слуг, і всіх,
кого найшли.

МАКДУФ.

Я ж мусів бути не там!...

Мою дружину теж?

РОС.

Сказав же я.

МАКОМ.

Не знебувайтесь: нехай нам ліками
велика помста буде на смертельну
печаль.

МАКДУФ.

Не має він дітей... То всіх
моїх малят?... Сказали ви, що всіх?...
Пекельний кібець!... Всіх?... І як,
усіх моїх пташат і матір їх
зараз?

МАКОМ.

Як муж борітеся із лихом.

МАКДУФ.

Та буду... Тільки мушу відчувати
як муж. І щоб не згадувать за те,
що в світі найдорожчого було,
не можу я... І небо бачило
й не захистило?... О, грішний Макдуфе,
за тебе їх побито всіх! Паскудо,
не за свої провини полягли
їх душі, за твої... Прийми їх, боже!

МАКОМ.

Нехай точилом буде це на меч ваш,
а туга люттю стане; не гасить,
а хай росте пожежа в серці.

МАКДУФ.

О, грав би я очима наче жінка
і хвастав язиком своїм!... Але,
мій боже милий, скороти ждання
і ворога запеклого мого
і бідної Шотляндії постав
до мене меч у меч... Коли спасеться,
прости його о, боже!

МАКОМ.

Мужньо тон цей
забив крильми... Ходім до короля,—
уже готові наші сили... Нам
лишилось попроситись, бо Макбет
пристиг, аби його струсить, і небо
громи зібрало. Заспокойтеся
хоч трохи: ніч йому надходить довга,
яку довіку не заступить день. (Виходить).

АКТ V.

Сцена I.

Донзінон. Кімната в замку.

Уходить лікар і двірська дама.

ЛІКАР.

Уже вартую я дві ночі з вами, але не відчу-
ваю

правди в тім, що ви мовляєте.

Коли вона останній раз блукала?

ДАМА.

Відтоді, як його величність вибрався
в похід, я бачу як вона встає з постелі,
нічний халат на себе накидає і одширає бюро,
бере папір, склада, на йому пише, чита
його і потім запечатує та й знов
ляга на ліжку. Все це проробляє у найглиб-
шим

сні.

ЛІКАР.

Великий розлад в неї в організмі, коли вона і сном користує і справляє діла денні. Чи в цьому сні бентежному, окрім ходіння, ви не чули ще, аби вона і розмовляла?

ДАМА.

Так, пане... Але таке, що не скажу.

ЛІКАР.

Мені можна і навіть повинно...

ДАМА.

Ні вам, ні кому іншому, не мавши свідка це ствердити... О, дивіться: іде вона...

(Уходить леді Макбет із свічкою).

І це якраз уся її хода. Життям кленусь, що міцно спить. Слідкуйте; станьте ближче.

ЛІКАР.

І як це світло вона має?

ДАМА.

Воно стояло ж біля неї... бо цілу ніч не гаситься. Так наказала.

ЛІКАР.

Ви бачите: в неї очі розплющені.

ДАМА.

Так, але вона не бачить.

ЛІКАР.

Що це вона робить? Гляньте, як руки тре.

ДАМА.

У неї це за звичку стало. Їй здається, що то вона їх миє. Буває так із чверть години тре.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

І все таки тут пляма.

ЛІКАР.

Чуєте?! Говорить. Я запишу її слова, щоб не забудь.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Геть, проклята плямо! Геть, кажу! Одна. дві... Уже ж до діла час... понуро—чорне!... Сором, пане мій, сором! Жовнір, а ще боїться? І чого ми мусимо боятись, коли ніхто цього не визнає і не покличе нашу владу на суд?... Хто подумав би, що стара людина так багато має крові?

ЛІКАР.

Ви помічаєте?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

У тана Файфського була дружина. Де вона тепер?... Хіба ніколи ці руки не будуть чисті?...

Про це вже годі, пане мій, про це вже годі!...
Своїм здриганням тільки псуєте.

ЛІКАР.

Ще, ще... Ви взнали таке, чого не треба було й знати.

ДАМА.

Принаймні сказала таке, чого й не треба було. Та бог те знає, що вона узнала; я певна.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Все таки пахне кров'ю. І пахощі всієї Арабії маленьку руку цю не зроблять запашною... Ох, ох, ох!

ЛІКАР.

Які ж то стогнання! Муки душать серце.

ДАМА.

Я не хотіла б мати таке серце в грудях і за величність всього тіла.

ЛІКАР.

Гаразд... гаразд, гаразд...

ДАМА.

Пошли боже, щоб так було, пане.

ЛІКАР.

Оця недуга мені незнана. Та все ж у мене були такі, що ходили сонні, але повмирали свято на ліжку в себе.

ЛЕДІ МАКБЕТ.

Помийте руки; накиньте нічний халат.
Та не полотнійте так. Я знов кажу
вам: Банка сховано і він не може
вийти із могили.

ЛІКАР.

Навіть так?

ЛЕДІ МАКБЕТ.

У постелю, у постелю: у ворота стукотять.
Ходім, ходім, ходім. Дайте вашу руку...
Зроблене не переробити... у постелю, у по-
стелю, у постелю.

ЛІКАР.

Чи вона ж піде тепер у постелю?

ДАМА.

Просто.

ЛІКАР.

Поганий розголос іде в народі...
Із діл же незвичайних родиться

і розрух незвичайний. Совість хвора
свої секрети губить на глуху
подушку... Потребують більше тут
священника аніж мене... Прости
усім нам, боже... Доглядайте пильно...
Од неї все прийміть, що тільки їй
пошкодить може... Не спускайте з ока.
Добраніч. Розум мій вона і очі
стривожила. Гадаю, а казати
не смію.

ДАМА.

Надобраніч же, добраніч. (Виходять).

Сцена II.

Недалеко від Донзінану. Уходять: Ментізі, Кетнес,
Ангус, Ленокс і салдати з корогвами і тулумбасами.

МЕНТІЗ.

Потуги близько вже англійські, їх
ведуть Макдуф наш добрий і Маком
із дядьком Сівардом. Усі тремтять
помститися. Та вже за їх права
і мертвий рушив би у битву грізну,
криваву.

АНГУС.

Стрінемо ми їх під лісом
Бірнамським, бо вони тудою йтимуть.

КЕТНЕС.

Чи Доналбен іде із братом?

ЛЕНОКС.

Певно,

скажу що ні, бо в мене є реєстр
всього шляхетства: Сівардів тут син
та інших ще багато юнаків,
що вперше мають виявити мужність.

МЕНТІЗ.

А що тиран?

КЕТНЕС.

Вбиває в силу грізну
великий Донзінан. І кажуть вже
він збожеволів; інші, що не так
ненавидять, хоробрість добачають
в його скаженій люті. Певно тільки,
що він уже не стягне пояса
своїй державі.

АНГУС.

Відчува тепер
таємні вбивства, що до рук прилипли;
а щохвилинні бунти за зраду
його карають. Військо слухає
Макбета, бо боїться. Королівський
титул на йому, ніби велетенська
одіж на маленькім злодії.

МЕНТІЗ.

Хто ж

тоді обвинуватить почування
його, коли вони сами себе
гризуть, що мусять жити в йому.

КЕТНЕС.

Добре,

вперед! всю покірність оддамо
кому повинно... Лікаря зустрінем
недужої держави нашої
і з ним до каплі кров свою проллєм,
аби вона одужала.

ЛЕНОКС.

Чи стільки

щоб оросить державну квітку нашу
і затопить кукіль... Марш на Бірнам.

(Виходять маршем).

Сцена III.

Донзіан. Кімната в замку.

Уходить Макбет, лікар і слуги.

МАКБЕТ.

Вістей мені не треба більше... Всі
нехай тікають: доки ліс Бірнамський
на Донзіан не рушить—не злякаюсь.
І що хлопчак Маком?... Від жінки він
не народився?... Духи ті, що знають

грядуще наше, так мені сказали:
„Не бійся ти, Макбете: хто від жінки
вродився, то тебе не подолає“...
Тікайте ж ви до спещених англійців,
фалшиві тани, духом я могутній,
не замтремчу від сумніву чи жаху.
(Уходить слуга).

Зчорній ти в чорта в лапах, білий гицлю!...
І де ти взяв цей погляд гусячий?

СЛУГА.

Там десять тисяч...

МАКБЕТ.

Гуси, дурню?...

СЛУГА.

Ні,

жовніри...

МАКБЕТ.

Ти лице своє накрій,
аби твій страх почервонів... ганчірко!...
Які жовніри? Пропадом сконай!...
Пополотнілі щоки ці у тебе
порадники страху: які жовніри,
сироватко?...

СЛУГА.

Англійські, ваша милість.

МАКБЕТ.

Із пикою своєю геть! (Слуга виходить).

Сейтоне!...

Душею хворий я, подумавши...

Сейтоне, чуєш ти!... Цей грім швиргне мене хоч на стілець сидіти, хоч на землю кине трупом. Жив я досить, зайшов у сушу мій життєвий шлях і в жовтий лист, але супутників старого віку—шани, послуху, любови, вірних друзів бачити мені не доведеться. А натомість прокльони тихі... в серці, лестощі із уст. Та їх би також одняли, якби посміли душі ті мізерні... Сейтоне!...

(Уходить слуга).

СЕЙТОН.

Тут я, ваша милість.

МАКБЕТ.

Які новини ще?

СЕЙТОН.

Усе справдилось, про що вам казано, мій пане.

МАКБЕТ.

Битись

я буду, доки на кістках моїх не обрубують м'ясо все. Сюди подайте зброю.

СЕЙТОН.

Та не треба ще.

МАКБЕТ.

Надіну я. Кінноту вислати
оглянути околиці—і вішать
усіх, що говоритимуть за страх...
Подайте зброю всю!... Ну, лікарю,
як пацієнтка ваша?

ЛІКАР.

Та вона

недужа духом: образи, уяви
турбують люто, гонять одпочинок.

МАКБЕТ.

То вилікуй її. Чи ти ніяк
недужу душу лікувать не можеш,
із пам'яті коріння туги вирвать,
нарізаний на мозку клопіт стерти,
солодким забуттям з грудей скотить
тягар, що серце давить?

ЛІКАР.

Тут сама

собі повинна допомгти недужа.

МАКБЕТ.

То ж викинь псам ті ліки, їх мені
не треба... Зброю дай... Облиш, Сейтоне.
Од мене, лікарю, втікають тани...
Та швидше бо... Якби ти, лікарю,
та міг зігнати воду із землі
моєї і знайти її недугу

та повернуть колишне їй здоров'я,
тебе я так хвалив би, що і луни
не замовкали б... Та зніми, кажу...
Яке б це зілля чи коріння люте
прогнало англічан проклятих... Чув
за їх?

ЛІКАР.

Та чув я дещо, мій королю:
лаштуються зустріти їх там наші.

МАКБЕТ.

Неси за мною це. Отрути, смерти
я не боюсь аж доки ліс Бірнамський
на Донзінан не рушить.

(Виходять всі, крім лікаря)

ЛІКАР.

А мені

із Донзінану вирватись якби,
нізащо в світі не з'явлюсь сюди. (Виходить).

Сцена IV.

Місцевість близько від Донзінану. Оддалік ліс.

Уходять: Маком, старий Сівард, молодий
Сівард, Макдуф, Ментіз, Кетнес, Ангус,
Ленокс, Росі жовніри маршем із прапорами із
тулумбасами.

МАКОМ.

Брати, я сподіваюсь, близько день,
коли в своїх домівках будемо
безпечні ми.

МЕНТІЗ.

Немає сумніву.

СІВАРД.

А що за ліс ото?

МЕНТІЗ.

Бірнамський ліс.

МАКОМ.

Нехай собі зрубає гілку кожний
жовнір в руках нести, аби сховати
потуги наші, спантеличити
так ворога.

ЖОВНІРИ.

Це зробимо.

СІВАРД.

Відомо,

що впевнено тиран у Донзінані
чекає на облогу нашу.

МАКОМ.

То ж

йому всієї надії. Кругом бо,
де тільки є нагода, повстають
значні й малі на його... Інші ж вірні
із примусу, а серцем вороги.

МАКДУФ.

Судити будем на кінець, а зараз
військовій силі тільки діяти.

СІВАРД.

Часи надходять показати нам,
що маємо і що зробить повинно,
бо з мрії квітнуть безнадії часто,
а посвисти меча найкращий суд.
Вперед же, битву зустрічати! (Виходять).

Сцена V.

Донзінан. У замку.

Уходять з тулумбасами і прапорами Макбет, Сейтон, жовніри.

МАКБЕТ.

На мурах прапори порозставляйте,
„Вони ідуть“ — цей самий буде крик.
А замок наш міцний. Смішною стане
облога. Хай полежать, доки їх
не пожере пропасниця та голод.
Якби там наших танів не було, —
зустріли б ми їх лоб у лоб, і в спину
назад би гнали аж додому.

(Чути крики за сценою).

Що

за крик?

СЕЙТОН.

Жіночий крик, королю.

МАКБЕТ.

Я вже забув за страх, який він є.
Часи ж були, коли чуття мої
холонули від криків ночі, волос
на голові вставав, немов живий.
Та я нассався жаху повно, він
з душогубськими гадками зрісся
у мене так, що вже і не злякає.
(Повертається Сейтон).

Чого то крик?

СЕЙТОН.

Умерла королева.

МАКБЕТ.

Пізніше їй умерти б, а година
знайшлася б для цієї звістки завжди...
Узавтра, взавтра, взавтра — і повзе
у мірі цій маленький день за днем
аж до останньої межі часу.
А всі „учора“ осявали дурням
до смерти шлях пилистий... Швидше, швидше
недогарку мій догорай. Життя —
летюча тінь, актор, що на кону
нешасний хваста, галасує, потім
навіки забувається... І казка,
що божевільний розповів, криклива
несамовита, колосом порожня.
(Уходить гінець).

Прийшов ти щось казати, то не гайся.

ГІНЕЦЬ.

Сказати мушу те вам, що я бачив,
але не знаю як.

МАКБЕТ.

Гаразд, кажи.

ГІНЕЦЬ.

Коли на чатах на горі стояв я,
та на Бірнамський ліс дивився, він,
здалось мені, із місця рушив.

МАКБЕТ.

Брешеш
ти рабе!

ГІНЕЦЬ.

Та нехай на мене кара
од вас, як це неправда... Відци миль
за три іде сюди... Побачите
сами.

МАКБЕТ.

Якщо ти брешеш, то на перше
почеплять дерево тебе живим
гойдатись, доки з голоду не зсохнеш...
Коли ж твоя є правда — почепи
мене, мені байдуже... Певности
не маю... Бачу у диявольських
словах подвійність: „Доки ліс Бірнамський

на Донзінан не рушить, то не бійся“...
І рушив... Гей, до зброї, в поле битись.
Коли вже так, як він засвідчив, нам
ані тікати, ані лишатися...
Ба й сонця світ мені уже набрид:
нехай би розвалилась і земля
тепер... Дзвонить на гвалт! Шумить вітри,
несить погибіль нам; а ми вмиремо,
то вже зі зброєю в руках принаймні! (Виходить).

Сцена VI.

Донзінан. Перед замком.

Уходять з тулумбасами й прапорами: Маком, старий Сівард, Макдуф і інші та їх армія
з гіллям

МАКОМ.

Тепер ми досить близько, кидайте
гіллясті щити і будьте тим,
що єсть. А ви, шановний дядьку, з вашим
шляхетним сином першую ведіть
баталію, бо я та гідний наш
Макдуф робити будем те, що нам
лишиться, згідно з розпорядком.

СІВАРД.

Прощайте! Нам якби найти до ночі
тиранові потуги — і хай нас б'є,
коли не вмієм битися.

МАКДУФ.

У сурми
гриміть на всю їх широчінь: вони
крови та смерти грізні вістуні. (Виходять).

Сцена VII.

Донзінан. Друга частина поля. Тривога.

Уходить Макбет.

МАКБЕТ.

Мене прикуто наче до стовпа:
нема куди тікати. Та битимусь,
як звір до смерти я. А той же де,
що не вродивсь од жінки, бо мені
лише його боятись, більш нікого.

(Уходить юний Сівард).

ЮНИЙ СІВАРД.

Твоє ім'я?

МАКБЕТ.

Злякаєшся, почувши.

ЮНИЙ СІВАРД.

Назвися ще пекучішим ім'ям
аніж усі пекельні ймення разом,
то не злякаюсь.

МАКБЕТ.

Я Макбет.

ЮНИЙ СІВАРД.

Диявол

не зміг би вимовить такої назви
ненависної.

МАКБЕТ.

Ні, жахливої.

ЮНИЙ СІВАРД.

Та брешеш ти, тиране, осоружний,
і доведу твою брехню мечем.

(Б'ються. Сівард падає вбитий).

МАКБЕТ.

Вродився ти від жінки... І сміюся
із помахів мечів людей усіх,
як тільки породила жінка їх. (Виходить).
(Тривога. Уходить М а к д у ф).

МАКДУФ.

Найбільші гуки тут... З'явись тиране!
Як я тебе не вб'ю, а інший хтось,
то душі і дружини, і дітей
у мене спокій одберуть навіки.
Нещасних кернів бити я не можу,
бо руки найняті у їх. Тебе ж,
Макбете, я прорву мечем, або
сховаю в піхву непощерблений,
ти мусиш бути тут, бо січа дужа.
Напевно це могутній б'ється...

Пошли ж мені його о, доле, більше
і не прохаю! (Виходить. Гуки битви).

(Уходить Маком і старий Сівард).

СІВАРД.

Сюди, мій принце... Замок здався нам.
Тиранові жовніри б'ються з нами
і з ним. Шляхетні тани всі відважні...
Вам день віддався ввесь: роботи мало
лишилося.

МАКОМ.

Ми з ворогом розбитим
зустрілися.

СІВАРД.

У замок же!

(Виходять. Гук битви).

Сцена VIII.

Донзінан. Друга частина поля.

Уходить Макбет.

МАКБЕТ.

Навіщо римлянина грать мені
дурного та вмирати на мечі
своїм? Ще доки бачу я живих,
то їх рубатиму. (Уходить Макдуф).

МАКДУФ.

Пекельний псе,
вернися, стій!

МАКБЕТ.

Од всіх людей найбільше
тебе я ухилявсь. Іди собі.
Душа моя твоєю кров'ю страшно
вже обважніла.

МАКДУФ.

Слів не маю я,
вони в мечі моїм. Ти невимовно
кривавіший, ніж можна висловить,
надлюко! (Б'ються).

МАКБЕТ.

Праця ця даремна. Швидше
мечем позначиш гострим ти повітря
аніж крові проллеш моєї... Тож
нехай твоя на того пада криця,
кого вразити можна, а мене
од жінки народжений не уб'є,
бо зачаровано життя моє.

МАКДУФ.

Розпукою візьмися ти від чар тих
і хай тобі розкаже ангол тьми,
якому служиш: завчасу Макдуфа
із лона неньчиного вирізано.

МАКБЕТ.

Будь проклятий язик, що це мені сказав: найкращу частку він злякав у мене мужности!.. І вража сила будь проклята, що дурить нас: дає обітницю про вухо, справді ж люто в надії нашій розбива її...
Не б'юся я з тобою.

МАКДУФ.

То в полон пади,
щоб довго жить на диво-дивне людям,
немов потвора надзвичайна; ми
приб'єм таблицю угорі й підпишем:
„Дивітесь на тирана ось“.

МАКБЕТ.

Не здамся,
щоб цілувати порох із-під ніг
Макома-хлопчика і накликать
прокльони натовпу. Хоч ліс
і підійшов до Донзінану, хоч
ненароджений ти від жінки — та
останнього вживу... Додолу щит
я кидаю, одкинь і ти, Макдуфе, —
і вічні муки хай тому, хто перший
гукне, що годі. (Виходять б'ючись).
(Відступ. Сурми. Уходять із тулумбасами і прапорами
Маком, Сівадр, Рос, Ленокс, Кетнес, Мен
тів і жовніри).

МАКОМ.

Якби то наші друзі всі вернулисьь.

СІВАРД.

Та деякі повинні одійти
навіки. Все ж я бачу, що цей день
дістався дешево.

МАКОМ.

Нема Макдуфа
із вашим благородним сином тільки.

РОС.

Віддав повинність він свою у битві...
Пожив лиш доки мужем став і вмер
не виступаючи із січі, доблесть
і мужність воістину довівши.

СІВАРД.

То він погіб?

РОС

Так, з поля винесли.
Не міряйте його ви гідність сумом
своїм, не буде бо кінця йому.

СІВАРД.

Чи рани має він спереді?

РОС.

Так,

В ЧОЛО.

СІВАРД.

Нехай же воїном небесним
він буде... І якби я мав їх стільки
як волосся тут на голові,
то не хотів би кращої їм смерти...
І так йому вже одзвонили дзвони.

МАКОМ.

Печалі більше вартий він і довго
я сумуватиму за ним.

СІВАРД.

Не варто
за ним уже журитись; виконав
усе, що треба, — добре і бог тепер
із ним... Ось найновіша радість нам.
(Повертається М а к д у ф із Макбетовою головою на списі).

МАКДУФ.

Нехай живе король! Бо ти вже він.
Дивися, ось проклята голова
із узурпатора: ми вільні. Бачу
себе вже я між перами твоєї
держави. Привітаймо ж ми не тільки
у щирім серці, ба і гуками:
нехай живе король Шотландський!

УСІ.

Нехай живе король Шотландський!

МАКОМ.

Часу багато не прогаємо,
аби усім віддати по заслuzі,
зрівнявши радістю із нами... Тани
мої і родичі, віднині будьте
графами. Ще Шотландія нікого
не йменувала так. А далі треба
покликати додому друзів наших:
і тих, що вигнані, і що втекли
сами із рідної землі від пастки
тирана невсипущого... Найти
сіпак забитого вже різуну
і королеви лютої пекельно
його, яка сама на себе руки
зняла насильницькі, говорять.
Це все з небесною допомогою
ми зробимо де треба і коли.
А зараз дякую усім та кличу
всіх на коронування наше в Скон.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

Правління: Харків, вул. К. Лібкнехта, 31

По всіх книгарнях та філіях Держвидавву є така художня перекладна література:

- Айхакер, Р.—Тайна метеора. 223 стор., ц. 1 крб. 20 к.
Амп, П.—Люди. Оповідання. 152 стор., ц. 20 к.
Асанга, А.—Чорна хвиля. Негрський роман. 196 стор., ц. 80 к.
Бальзак, О.—Бідні родичі. 472 стор., ц. 2 крб. 50 к.
Бальзак, О.—Шагреньова шкура. 300 стор., ц. 1 крб. 60 к.
Барбюс, А.—Справжні історії. 95 стор., ц. 55 к.
Беннет, А.—Місто розваги. 234 стор., ц. 1 крб. 60 к.
Бокачіо, Дж.—Декамерон. Ч. I. 408 стор., ц. 2 крб. 85 к.
Бокачіо, Дж.—Декамерон. Ч. II. 334 стор., ц. 1 крб. 80 к.
Верхарн, Е.—Поеми. 122 стор., ц. 1 крб.
Гамсун, К.—Голод Пан. Вікторія. 479 стор., ц. 2 крб. 25 к.
Гельрїгель, А.—Тисяча і один острів. 235 стор., ц. 1 крб.
Гюго, В.—Бюг-Жаргаль. 216 стор., ц. 1 крб.
Домеля, Г.—Самованний принц. 259 стор., ц. 1 крб. 85 к.
Дюшен, Ф.—Тамілла. 154 стор., ц. 1 крб.
Золя, Е.—Твори. Т. I. Щастя Ругонів. 348 стор. ц. 2 крб. 50 к.
Золя, Е.—Череве Парижу. Твори, т. II. 330 стор., ц. 2 крб.
Золя, Е.—Провина абата Муре. Твори, т. III. 331 стор., ц. 1 крб. 60 коп.
Золя, Е.—Сторінка кохання. Твори, т. IV. 317 стор., ц. 2 крб.
Золя, Е.—Твори. Т. VI. Прорість. 520 стор., ц. 2 крб. 70 к.
Золя, Е.—Твори. Т. VII. Земля. 472 стор., ц. 2 крб. 50 к.
Золя, Е.—Людина звір. Твори, т. VIII. 358 стор., ц. 2 крб.
Золя, Е.—Твори. Т. X. Доктор Паскаль. 308 стор., ц. 2 крб.
Золя, Е.—Розгром. Твори, т. XI. 530 стор., ц. 2 крб. 40 к.
Ібаньес, Б.—Валенсійські оповідання. 231 стор., ц. 60 к.
Ібаньес, Б.—Хатина. 272 стор., ц. 55 к.
Істраті, П.—Степові будяки. 96 стор., ц. 1 крб.
Калевала.—Фінська народня епопея. 302 стор., ц. 3 крб.
Конан-Дойль.—Втрачений світ. 230 стор., ц. 1 крб. 25 к.
Коврад, Д.—Олмейрова примха. 194 стор., ц. 80 к.
Лонгфело.—Пісня про Гайавату. 249 стор. ц. 1 крб. 50 к.
Лондон, Д.—Серця трьох. 416 стор., ц. 2 крб. 80 к.
Лондон, Д.—Твори. Т. 11. Білий зуб. Поклик з надрів. 346 стор., ц. 1 крб. 50 к.
Лондон, Д.—Твори. Т. 12. Джері з островів. 258 стор., ц. 1 крб. 30 коп.
Лондон, Д.—Твори. Т. 13. Майкель, Джерін брат. 340 стор., ц. 1 крб. 50 к.
Лондон, Д.—Твори. Т. 14. Пригоди рибальського дозору. 234 стор. ц. 1 крб. 30 к.
Лондон, Д.—Твори. Т. 15. Вовчі сини. Діти морозу. 356 стор., ц. 1 крб. 75 коп.
Немсо, А.—Пролетарські новели. 206 стор., ц. 65 к.

По, Едгар.—Вибрані твори. Т. 1. 321 стор., ц. 2 крб.
 По, Едгар.—Вибрані твори. Т. 2. 188 стор., ц. 1 крб. 10 к.
 Прус, Б.—Фараон. 398 стор., ц. 2 крб. 50 к.
 Роні (старший).—Етрусське кохання. 141 стор., ц. 85 к.
 Роні (старший).—На нові землі. 325 стор., ц. 1 крб. 20 к.
 Роні (старший).—По огонь. 270 стор., ц. 1 крб.
 Роні (старший).—Таємнича сила. 169 стор., ц. 1 крб.
 Роні (старший).—Червона хвиля. 458 стор., ц. 2 крб. 30 к.
 Свіфт, Дж.—Мандри Гуліверові. 252 стор., ц. 2 крб.
 Сервантес, М.—Дон-Кіхот в Ламанча. 365 стор., ц. 2 крб. 50 к.
 Сінклер, Е.—Герой капіталу. Вид. 2-ге. 91 стор., ц. 35 к.
 Сінклер, Е.—Король-вугіль. 424 стор., п. 2 крб. 10 к.
 Сінклер, Е.—Мене зовуть Теслею. 158 стор., ц. 75 к.
 Сінклер, Е. Самуель-шукач. 316 стор., ц. 1 крб.
 Сінклер, Е.—100%. Історія одного патріота. 315 стор., ц. 1 крб. 85 к.
 Тудув, Ж.—Люди в огнедишного Айсберга. 227 стор., ц. 80 к.
 Тудув, Ж.—Людина, що збудила вулкани. 389 стор., ц. 1 крб. 60 коп.
 Тюллі, Д.—Жебраки життя. Біографія босяка, 195 стор., ц. 1 крб. 20 коп.
 Фонтана, О. Б.—Острів Елефантина. 102 стор., ц. 90 к.
 Франс, А.—Оповідання. 237 стор., ц. 1 крб. 70 к.
 Фурманов, Д.—Бунт. 366 стор., ц. 1 крб. 80 коп.
 Шекспір, В.—Отелло. 268 стор., ц. 1 крб. 75 к.
 Шервуд, А.—Усі враз. 217 стор., ц. 1 крб. 25 к.
 Шіллер, Ф.—Балади. 130 стор., ц. 1 крб. 15 к.
 Шпільгаген, Ф.—Міцною лавою. 345 стор., ц. 2 крб. 25 к.

Поштові відділи Держвидаву надсилають накладною платою кожну книжку як власного, так і всіх видавництв СРСР

Пересилання й пакування на всі замовлення коштом Держвидаву, коли замовлення більше, ніж на 1 крб., і наперед оплачується готівкою.

ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАТИ НА ТАКІ АДРЕСИ:

Харків, вул. 1-го Травня, № 17. Поштовий Відділ ДВУ.
 Київ, вул. К. Маркса № 2. Поштовий Відділ ДВУ.
 Одеса, вул. Лясаля, № 33 (Пасаж). Поштовий Відділ ДВУ.
 Дніпропетровське, просп. К. Маркса, № 49. Поштовий Відділ ДВУ.

КОМЕРЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ ДВУ

Харків, вул. К. Лібкнехта, № 31.

Філії та книгарні по всіх округових та значніших містах України.

Ціна 1 крб. (Р).

